

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เอกสารประกอบการพิจารณา

กรอบการเจรจาการค้าพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก
และกรอบการเจรจาความตกลงการค้าเสรีของไทย
ภายใต้การเจรจาอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม

อ.พ. ๕/๒๕๕๒ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยสามัญนิติบัญญัติ

จัดทำโดย กลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ
โทร ๑ ๒๒๔๕ ๒๐๗๐-๒

เรียกดูเอกสารได้ที่

www.parliament.go.th/library

LI RT

Legislative Institutional Repository of Thailand

**กรอบการเจรจาการค้าพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก
และกรอบการเจรจาความตกลงการค้าเสรีของไทย
ภายใต้การเจรจาอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม**

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นในเวลาจำกัด เพื่อให้ทันสมัยประโยชน์ในการพิจารณากรอบการเจรจาการค้าพหุภาคีภายใต้ องค์การการค้าโลก และกรอบการเจรจาความตกลงการค้าเสรีของไทยภายใต้ การเจรจาอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม โดยรวบรวมข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความ ข่าวจากสื่อต่าง ๆ และ/หรือ สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูล เบื้องต้นแก่สมาชิกรัฐสภาและผู้สนใจทั่วไป หากมีข้อผิดพลาดประการใดขออภัย ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง เอกสารประกอบการพิจารณานี้ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑, ๒, ๓ สำนักวิชาการ เป็นผู้จัดทำ และเผยแพร่ทาง www.parliament.go.th/library ผู้ใด นำข้อความหรือส่วนหนึ่งส่วนใดในเอกสารนี้ไปลงพิมพ์ในเอกสารอื่น โปรดอ้างอิง ที่มากำกับไว้ด้วย

ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม โปรดติดต่อกลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๕

กลุ่มงานบริการวิชาการ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

LI RT

Legislative Institutional Repository of Thailand

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
๑. สรุปสาระสำคัญของกรอบการเจรจาการค้าพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก	๑
๒. สรุปสาระสำคัญของกรอบการเจรจาความตกลงการค้าเสรีของไทยภายใต้ การเจรจาอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม	๖
๓. การค้าพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก	๑๓
๔. ระบบการค้าพหุภาคีหลังโคเฮา	๒๕
๕. บทบาทของไทยในองค์การการค้าโลก	๓๒
๖. โอกาสและความท้าทายของไทยและอาเซียน ภายใต้ความตกลงการค้าเสรี	๓๖
๗. ประเทศไทยกับความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – อินเดีย และความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – จีน	๔๓
๘. บทความและข่าวจากสื่อมวลชน	
- วิกฤติโลกกับสงครามกีดกันทางการค้า	๔๕
- ผลดี ผลเสีย การเปิดเสรีอาเซียนกับประเทศคู่ค้า	๕๐

ผู้รับผิดชอบ

นางสาวเขาวนิจ สุนนานนท์

ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการ ๒

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายภูมิพิชญ์ ยาสีทธิ์

วิทยากร ๘ ว.

นายนพดล น้อยจ้อย

นิติกร ๗ ว.

นายอดิวิชญ์ แสงสุวรรณ

วิทยากร ๖

นางสาวสุนันท์ เจสละ

เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๓

นางสาวอุรุษย์ ธรรมเพชร

เจ้าหน้าที่ธุรการ ๖

นางสาวนภาพร ญาณศิริ

เจ้าหน้าที่ธุรการ ๖

๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๒

LIART

สรุปสาระสำคัญของ
กรอบการเจรจาการค้าพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

เหตุผลและความจำเป็นของไทยในการเข้าร่วมการเจรจาการค้าพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก

การค้าการลงทุนระหว่างประเทศถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการค้าการลงทุนในประเทศซึ่งนำไปสู่เป็นการสร้างงาน ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกัน การค้าการลงทุนระหว่างประเทศยังเป็นเครื่องมือในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทยให้อยู่ในระดับที่ได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ค้า ทั้งนี้ เห็นได้จากสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของไทยต่อมวลรวมภายในประเทศ (GDP) ที่สูงถึงร้อยละ ๑๓๐.๒๗% (มกราคม-พฤศจิกายน ๒๕๕๑) และคาดว่าภาคการค้าระหว่างประเทศจะมีความสำคัญในระดับนี้ต่อไปในระยะยาว ตามประมาณการของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไทยจะมีสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศต่อ GDP ในปี ๒๕๕๒ ร้อยละ ๑๓๗.๗๕ ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการค้าดังกล่าว จึงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีการค้าโลก ทั้งในระดับพหุภาคี ระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค และระดับทวิภาคี

การเจรจาการค้าพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลกถือเป็นเวทีหนึ่งที่ไทยให้ความสำคัญมาโดยตลอด เนื่องจากเป็นเวทีในการเจรจาลดอุปสรรคและข้อกีดกันทางการค้า การจัดทำกฎกติกาการค้าระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้การค้าโลกมีความเสรียิ่งขึ้นบนพื้นฐานของการแข่งขันที่เป็นธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นเวทีในการยุติข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก และเป็นกลไกตรวจสอบและทบทวนนโยบายการค้าของประเทศสมาชิก และเพื่อให้ความช่วยเหลือและเสริมสร้างศักยภาพทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนาอีกด้วย ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ และต่อมาเมื่อ GATT เปลี่ยนสถานะเป็นองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ไทยก็ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้ง และได้เข้าร่วมในการเจรจาภายใต้องค์การการค้าโลกอย่างใกล้ชิดมาอย่างต่อเนื่อง

การเจรจาภายใต้องค์การการค้าโลกจะจัดขึ้นเป็นรอบ ๆ โดยรอบปัจจุบันหรือรอบโดฮา เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยเริ่มแรกได้กำหนดให้มีระยะเวลาในการเจรจา ๓ ปี อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกได้ตกลงเลื่อนการเจรจาออกไป เนื่องจากไม่สามารถบรรลุข้อตกลงได้ ทำให้การเจรจารอบโดฮา ยืดเยื้อมายาวนานจนปัจจุบัน

LIART

วัตถุประสงค์และเป้าหมายการเจรจาในภาพรวม

วัตถุประสงค์

เพื่อผลักดันและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ ทั้งในส่วนสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม การค้าบริการและทรัพย์สินทางปัญญา เป็นไปตามความเหมาะสมของระดับการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อระบบการค้าพหุภาคีของไทย และยืนยันบทบาทการเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญในการค้าสินค้าเกษตรในเวทีระหว่างประเทศของประเทศไทย

เป้าหมายการเจรจา

๑. เจรจาให้ได้ผลประโยชน์ในภาพรวมสูงสุดตามที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนาของประเทศภาคี ตามหลักการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน มีภูมิคุ้มกันต่อความผันผวนทางเศรษฐกิจของโลก

๒. มีระยะเวลาในการปรับตัวและมาตรการรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเสรี

กรอบการเจรจาในแต่ละประเด็น

สมาชิกทั้งหมดจะตกลงว่า จะเจรจาในประเด็นใดบ้างก่อนเริ่มเจรจา สำหรับประเทศไทย ในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีการตกลงเจรจากันนั้น จะกำหนดกรอบการเจรจาไว้ ดังนี้

๑. การปฏิรูปการค้าสินค้าเกษตร

๑.๑ ให้มีการลด/ยกเลิกอากรศุลกากร ที่เรียกเก็บจากสินค้าเกษตร และขยายโควตาให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยให้มีข้อยืดหยุ่นที่เหมาะสมและมีระยะเวลาในการปรับตัวที่เหมาะสมสำหรับสินค้าที่มีความอ่อนไหวทั้งของประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงการกำหนดให้มีมาตรการปกป้องพิเศษสำหรับสินค้าเกษตรที่เหมาะสม

๑.๒ ให้มีการลดการอุดหนุนภายในลงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และมุ่งที่จะยกเลิกการอุดหนุนการส่งออก

๑.๓ ผลักดันให้มีการให้การปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่าง (Special and Differential Treatment : S&D) สำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่เหมาะสม

๑.๔ ปรับปรุงกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดตลาด การอุดหนุนภายใน และการอุดหนุนการส่งออกให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

๑.๕ ในเรื่องการกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร ให้ใช้เกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศตามที่คู่ภาคีตกลงกันหรือตามเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศที่คู่ภาคีเป็นสมาชิกอยู่ และหากมีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ดังกล่าวตามมาตรฐานระหว่างประเทศหรือโดยองค์การระหว่างประเทศในอนาคตภายหลังจากที่ความตกลงมีผลใช้บังคับแล้ว ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อผูกพันของประเทศไทย ก็สามารถกระทำได้ หากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศไทยตามข้อผูกพันที่มีอยู่เดิมในภาพรวม

๒ การเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม

๒.๑ ให้มีการลด/ยกเลิกอากรศุลกากร ที่เรียกเก็บจากสินค้าอุตสาหกรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๒.๒ ผลักดันให้มีการให้การปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่าง (Special and Differential Treatment : S&D) สำหรับประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งผลักดันให้มีระยะเวลาในการปรับตัวที่เหมาะสมแก่สินค้าที่มีความอ่อนไหวของไทย

๒.๓ ผลักดันให้มีการลดหรือเลิกอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายในให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๒.๔ ในเรื่องการกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร ให้ใช้เกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศตามที่คู่ภาคีตกลงกันหรือตามเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศที่คู่ภาคีเป็นสมาชิกอยู่ และหากมีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ดังกล่าวตามมาตรฐานระหว่างประเทศหรือโดยองค์การระหว่างประเทศในอนาคตภายหลังจากที่ความตกลงมีผลใช้บังคับแล้ว ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลพันธของประเทศไทย ก็สามารถกระทำได้ หากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศไทยตามข้อมูลพันธที่มีอยู่เดิมในภาพรวม

๓. กฎถิ่นกำเนิดสินค้า

๓.๑ ผลักดันให้มีกฎถิ่นกำเนิดสินค้าสำหรับการค้าในองค์การการค้าโลก โดยให้สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตของไทยให้มากที่สุด

๓.๒ ในเรื่องการกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร ให้ใช้เกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศตามที่คู่ภาคีตกลงกันหรือตามเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศที่คู่ภาคีเป็นสมาชิกอยู่ และหากมีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ดังกล่าวตามมาตรฐานระหว่างประเทศหรือโดยองค์การระหว่างประเทศในอนาคตภายหลังจากที่ความตกลงมีผลใช้บังคับแล้ว ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลพันธของประเทศไทย ก็สามารถกระทำได้ หากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศไทยตามข้อมูลพันธที่มีอยู่เดิมในภาพรวม

๔. การค้าบริการ

๔.๑ เปิดตลาดบริการบนพื้นฐานการเปิดเสรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในระดับที่มากขึ้นกว่ารอบอุรุกวัย โดยเปิดตลาดในสาขาบริการที่จะส่งผลให้เกิดการลงทุนในการประกอบธุรกิจและ/หรือในสาขาบริการที่ไทยมีศักยภาพ โดยคำนึงถึงระดับความพร้อมในการแข่งขันของผู้ประกอบการ

๔.๒ ผลักดันประเทศพัฒนาแล้วให้ผูกพันการเปิดตลาดบริการในสาขาและรูปแบบการค้าบริการ (Mode of Supply) ที่เป็นประโยชน์ต่อไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๔.๓ จัดทำกฎเกณฑ์การค้าบริการเพื่อลดอุปสรรคทางการค้า รวมทั้งให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประเทศกำลังพัฒนา

๕. สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

๕.๑ สนับสนุนการทบทวนความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) เพื่อให้มีความชัดเจน เป็นธรรม และเหมาะสมกับระดับการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนา

LI RT

๖. การปรับปรุงกฎเกณฑ์ทางการค้า การปฏิบัติตามพันธกรณี และความโปร่งใส

๖.๑ ปรับปรุงกฎเกณฑ์ทางการค้า (Rules) เช่น เรื่องการคุ้มครองตลาด การอุดหนุนและอากรตอบโต้ การอุดหนุนประมง มาตรการปกป้อง และการรวมกลุ่มทางภูมิภาค ให้มีความเป็นธรรมแก่สมาชิกโดยรวมมากขึ้น ตลอดจนแก้ไขเรื่องการปฏิบัติตามพันธกรณี (Implementation) รอบอุรุกวัยเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกมากขึ้น

๖.๒ สนับสนุนให้มีกฎหมายและข้อบังคับภายในที่มีความโปร่งใส และมีกระบวนการในการเผยแพร่กฎหมายและข้อบังคับดังกล่าวให้แก่สาธารณชนและผู้ประกอบการ

๗. ประเด็นเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท

๗.๑ สนับสนุนการปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement) ขององค์การการค้าโลก ให้เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการทำความตกลงทวิภาคีหรือหลายฝ่ายเพื่อระงับข้อพิพาททางการค้าที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก

๘. ประเด็นเรื่องการค้าและสิ่งแวดลอม

๘.๑ สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ต้องไม่นำมาใช้เป็นเหตุผลในการกีดกันทางการค้า

๘.๒ เข้าร่วมการเจรจาเพื่อลด/ยกเลิกอากรศุลกากรหรืออุปสรรคทางการค้าที่มีโทษภายในการค้าสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๙. การปฏิบัติเป็นพิเศษและแตกต่างของประเทศกำลังพัฒนา และการพัฒนาศักยภาพ

๙.๑ ให้มีการปฏิบัติเป็นพิเศษและแตกต่าง (S&D) สำหรับประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนา น้อยที่สุด เพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

๙.๒ สนับสนุนให้ประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็กได้เข้ามามีส่วนรวมในการค้าพหุภาคีมากยิ่งขึ้น

๙.๓ เข้าร่วมการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของประเทศกำลังพัฒนา และเรื่องการค้าขายเทคโนโลยีสู่ประเทศกำลังพัฒนา โดยให้ไทยได้ประโยชน์สูงสุดในภาพรวม เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งรวมถึงประเทศไทย และประเทศที่มีรายได้ต่ำสามารถปรับตัวและปฏิบัติตามความตกลง รวมทั้งสามารถใช้สิทธิของตนเองตามที่ความตกลงให้ไว้ได้

๙.๔ สนับสนุนให้มีความร่วมมือทางวิชาการ และการเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

๑๐. ประเด็นอื่น ๆ

๑๐.๑ เข้าร่วมการเจรจาเพื่อส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งสนับสนุนให้มีความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

๑๐.๒ สนับสนุนให้มีความร่วมมือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและช่วยอำนวยความสะดวกด้านการค้า โดยคำนึงถึงกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง

๑๐.๓ ผลักดันไม่ให้นำเรื่องสิทธิแรงงานมาใช้เป็นเหตุผลในการกีดกันทางการค้า

ทั้งนี้ เมื่อเจรจาเสร็จแล้วและ/หรือความตกลงมีผลใช้บังคับแล้ว หากสมาชิกองค์การการค้าโลกรวมทั้งไทยมีความจำเป็นต้องขอเปลี่ยนแปลงข้อตกลงย้อนที่ให้อำนาจไว้ ให้สามารถเจรจาได้โดยใช้สิทธิตามที่กำหนดไว้ในความตกลงที่เกี่ยวข้อง ในการเจรจาดังกล่าว จะมุ่งเจรจาให้การเปลี่ยนแปลงมีความสมดุลและไม่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ในภาพรวม

สรุปสาระสำคัญของ
กรอบการเจรจาความตกลงการค้าเสรีของไทย
ภายใต้การเจรจาอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างปฏิญญาว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อขอความเห็นชอบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง โดยที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติให้ความเห็นชอบร่างปฏิญญาว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และต่อมาไทยและผู้นำอาเซียนอื่น ๆ ได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียนและปฏิญญาว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งในแผนงานดังกล่าว ได้ระบุให้จัดทำทำที่ร่วมกันของอาเซียนเพื่อเจรจาความตกลงการค้าเสรีกับประเทศนอกกลุ่ม

อาเซียนได้เริ่มเจรจาความตกลงการค้าเสรีกับประเทศนอกกลุ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และในปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี กับ ๗ ประเทศ คือ จีน อินเดีย ญี่ปุ่น ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เกาหลี และสหภาพยุโรป รัฐบาลจะดำเนินการให้ประเทศไทยในฐานะหนึ่งในสมาชิกอาเซียนเข้าร่วมกับอาเซียนในการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทุกฉบับข้างต้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นกับอาเซียน เสริมสร้างอำนาจต่อรองทางการค้า ลดอุปสรรคด้านการค้า การลงทุน ในตลาดสำคัญๆ และจัดให้มีความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการค้า การลงทุน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมศักยภาพด้านเศรษฐกิจของอาเซียนต่อไปในระยะยาว

ในการร่วมกับอาเซียนเพื่อเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ รัฐบาลมีเหตุผลความจำเป็น เป้าหมายการเจรจา และกรอบการเจรจาในแต่ละประเด็น ดังนี้

๑. เหตุผลความจำเป็นของไทยในการร่วมกับอาเซียนเพื่อเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอดีตที่ผ่านมา ได้ส่งผลในการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน กระจายความเจริญ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยให้อยู่ในระดับที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบัน ปัจจัยที่สำคัญยิ่งในกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยคือ ภาคเศรษฐกิจต่างประเทศ ซึ่งครอบคลุม การส่งออก การนำเข้า และการลงทุนจากต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) สูงถึง ๑๓๐.๒๗% (มกราคม-พฤศจิกายน ปี ๒๕๕๑) คิดเป็นสัดส่วนของการส่งออก ๖๔.๕๖ % และสัดส่วนของ การนำเข้า ๖๕.๓๑ % ของ GDP และคาดว่าจะยังคงระดับการพึ่งพิงภาคการค้าระหว่างประเทศในระดับนี้ต่อไปใน

อนาคต ตามประมาณการของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไทยจะมีสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศต่อ GDP ในปี ๒๕๕๒ ที่ระดับ ๑๓๗.๗๕ % (ส่งออก ๖๗.๗๓ % นำเข้า ๗๐.๐๑%)

เงินลงทุนจากต่างประเทศถือเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งของภาคการลงทุนของไทย โดยในภาค การลงทุนทางตรง เงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศมีมูลค่าเฉลี่ยปีละ (ปี ๒๕๔๕-๒๕๕๐) ๓๑๕ พันล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน เฉลี่ย (ปี ๒๕๔๔-๒๕๔๕) ๑๕.๔๒ % -ของการลงทุนรวมภายในประเทศ

อาเซียนถือเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของไทย โดยในปี ๒๕๕๑ (มกราคม-พฤศจิกายน) การค้ารวมของไทยกับอาเซียนสูงกว่า ๖.๖ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐฯ คิดเป็น ๒๒.๗๕% ของการค้ารวมของไทย เป็นตัวเลขส่งออกประมาณ ๓.๗ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐฯ เมื่อประเทศสมาชิกมีการรวมกลุ่มที่แนบแน่นขึ้น ไทยยังต้องกระชับความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดกับอาเซียนมากขึ้น โดยการสนับสนุนการรวมตัวที่สูงขึ้นอีกขั้นหนึ่งเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งวางเป้าหมายจะดำเนินการให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘

อาเซียน ถือเป็นกลุ่มภูมิภาคที่มีการพึ่งพิงการค้าระหว่างประเทศในสัดส่วนที่สูง โดยมีสัดส่วนการค้ากับประเทศนอกกลุ่มสูงถึง ๗๕ % ของมูลค่าการค้ารวมของอาเซียน และต้องพึ่งพิงการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในหลายด้าน เช่น การลงทุนใน โครงการสาธารณูปโภค การสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการสร้างการจ้างงาน ดังจะเห็นได้จากตัวเลขการลงทุนทางตรงที่ไหลเข้าภูมิภาคอาเซียนในปี ๒๕๔๕ ที่สูงถึง ๕๒.๓๘ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐฯ

ในการแข่งขันกับกลุ่มประเทศอื่นๆ เพื่อรักษาระดับการค้าระหว่างประเทศให้อยู่ในระดับที่สูงและไม่ให้กระทบต่อสถานะเศรษฐกิจโดยรวมของภูมิภาค รวมทั้งเพื่อลดอุปสรรคในการค้าขายกับประเทศนอกกลุ่ม อาเซียนจึงดำเนินการเจรจาจัดทำความตกลงการค้ากับประเทศนอกกลุ่มอาเซียนมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ โดยมีเป้าหมายที่ตลาดการค้าที่มีขนาดใหญ่ มีความต้องการและกำลังซื้อสูง คือ จีน อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหภาพยุโรป ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นคู่ค้ารายสำคัญของอาเซียนทั้งสิ้น

นอกจากนี้ อาเซียนมีจุดมุ่งหมายที่จะกระชับความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศต่างๆ ในทุกภูมิภาค เพื่อขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในตลาดใหม่ๆ ลดการพึ่งพาสถานในประเทศคู่ค้าหลัก ซึ่งแม้ว่าปัจจุบันมูลค่าการค้าจะมีมูลค่าไม่มากนัก แต่ก็เป็ตลาดที่มีศักยภาพ โดยอาเซียนได้ตัดสินใจที่จะพิจารณาการเจรจาเขตการค้าเสรีกับกลุ่มต่างๆ คือ กลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับ หรือกลุ่มจีซีซี (Gulf Cooperation Council - GCC ประกอบด้วยสมาชิก ๖ ประเทศ คือ บาห์เรน คูเวต โอมาน กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์) กลุ่มเมอร์โคซัวร์ (MERCOSUR) หรือตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (Southern Common Market ประกอบด้วยสมาชิก ๕ ประเทศ คือ อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย อุรุกวัย และเวเนซุเอลา¹)

¹ ในปี ๒๕๔๘ ประธานาธิบดีเวเนซุเอลาลงนามพิธีสารฯ เพื่อเข้าเป็นสมาชิก Full Member ของเมอร์โคซัวร์แต่ปัจจุบันเวเนซุเอลายังไม่ได้เป็นสมาชิกอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากยังไม่ได้รับการรับรองจากบราซิลและปารากวัย

ไทยในฐานะสมาชิกอาเซียนได้มีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งมาโดยตลอดในกระบวนการรวมกลุ่มของอาเซียนและร่วมผลักดันการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนและประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่อาเซียนได้ตกลงร่วมกันแล้วว่าเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะช่วยพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความกินดีอยู่ดีของประชาชนในภูมิภาค อันจะเป็นประโยชน์ต่อความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน

ในด้านบทบาทระหว่างประเทศ ไทยจะรักษาความน่าเชื่อถือและสถานะความเป็นประเทศที่มีบทบาทนำในอาเซียน และจะส่งผลต่อเนื่องไปยังด้านเศรษฐกิจ โดยไทยก็จะได้รับประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นจะได้รับ อันจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของไทยในอนาคต

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายการเจรจาในภาพรวม

วัตถุประสงค์

เพื่อขยายโอกาสในการส่งออกสินค้าและบริการของไทย รวมทั้งโอกาสในการลงทุนทำธุรกิจของผู้ประกอบการไทยในประเทศภาคีความตกลง และเพื่อให้ผู้บริโภครองไทยได้ใช้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนจากต่างชาติ ในภาคการผลิตและบริการ ซึ่งจะทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาขีดความสามารถของการส่งออกของไทย

เป้าหมายการเจรจา

-เจรจาให้ได้ประโยชน์ในภาพรวมสูงสุดกับประเทศ
-คำนึงถึงระดับการพัฒนาของไทยและประเทศคู่เจรจา หลักการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน มีภูมิคุ้มกัน และความพร้อมของกฎหมายภายใน

-มีระยะเวลาในการปรับตัวและมาตรการรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

กรอบการเจรจានี้ จะใช้กับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-คู่เจรจา ดังนี้

๑. ความตกลงด้านการค้าสินค้า ด้านการค้าบริการ และด้านการลงทุน ซึ่งการเจรจาบางส่วนยังไม่แล้วเสร็จโดยเจรจาแยกเป็นรายฉบับ ได้แก่ อาเซียน-อินเดียในเรื่องการค้าบริการและการลงทุน และอาเซียน-ญี่ปุ่นในเรื่องการค้าบริการและการลงทุน
๒. ความตกลงที่อาเซียนจะเจรจาเพิ่มเติมกับคู่เจรจาอื่นในอนาคต เช่น อาเซียน-เมอร์โคซอร์ อาเซียน-กลุ่มประเทศความร่วมมืออ่าวอาหรับ หรือกลุ่มจีซีซี เขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก (หรืออาเซียน+๓) และความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก (หรืออาเซียน+๖) เป็นต้น

ทั้งนี้ ในทุกกรณี หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องนำเสนอผลการเจรจาให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบต่อไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๐

LIART

๓. กรอบการเจรจาในแต่ละประเด็น

ในการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีแต่ละฉบับจะต้องตกลงกับคู่เจรจาแต่ละประเทศว่าจะครอบคลุมประเด็นการค้าใดบ้าง ซึ่งอาจมีขอบเขตความครอบคลุมแตกต่างกันไปในแต่ละฉบับ โดยไทยจะต่อรองเจรจาแลกเปลี่ยนในประเด็นและหัวข้อการเจรจาต่างๆ กับประเทศในอาเซียนและคู่เจรจานอกกลุ่มเพื่อให้ได้ประโยชน์ในภาพรวมสูงสุด

๑. การเข้าสู่ตลาดการค้าสินค้า

๑.๑ ให้มีการลดหรือยกเลิกอากรศุลกากร ค่าธรรมเนียมและเงินอื่นใดที่เรียกเก็บจากสินค้านำเข้า โดยให้ครอบคลุมการค้าระหว่างกันให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศ

๑.๒ เน้นให้ลดภาษีในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพส่งออก (โดยให้มีความสมดุลระหว่างสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมเท่าที่จะเป็นไปได้)

๑.๓ ให้มีการลดหรือเลิกมาตรการกีดกันและอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษี ที่ขัดกับกฎเกณฑ์การค้าโลก ที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๑.๔ ให้มีระยะเวลาในการปรับตัวที่เหมาะสมแก่สินค้าที่มีความอ่อนไหว รวมทั้งมาตรการอื่นๆ เพื่อลดผลกระทบจากการลดภาษีเท่าที่จะเป็นไปได้

๑.๕ ในเรื่องการกำหนดพิกัดอัตราศุลกากรให้ใช้เกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศตามที่คู่ภาคีตกลงกันหรือตามเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศที่คู่ภาคีเป็นสมาชิกอยู่ และหากมีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ดังกล่าวตามมาตรฐานระหว่างประเทศหรือโดยองค์การระหว่างประเทศในอนาคตซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อผูกพันของประเทศไทยก็สามารถทำได้ หากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศไทยตามข้อผูกพันที่มีอยู่เดิมในภาพรวม

๑.๖ ให้มีความร่วมมือในด้านพิธีการศุลกากร เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าให้มีประสิทธิภาพและไม่สร้างภาระต้นทุนที่ไม่เหมาะสมเท่าที่จะเป็นไปได้

๑.๗ กำหนดกฎถิ่นกำเนิดสินค้าให้สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตสินค้าของไทยในอาเซียนและคู่เจรจาให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ภาคเอกชนจะได้รับด้วย

๑.๘ กำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน มีการบังคับใช้อย่างโปร่งใส และเท่าเทียมกัน และลดความเป็นอุปสรรคทางการค้าของสินค้าไทยมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๑.๙ ร่วมมือปรับปรุงระเบียบปฏิบัติการรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ ไม่สร้างภาระต้นทุนที่ไม่เหมาะสม และอำนวยความสะดวกทางการค้าให้มีประสิทธิภาพเท่าที่จะเป็นไปได้

LIART

๒. มาตรการปกป้องและมาตรการเยียวยาด้านการค้า

๒.๑ ให้มีมาตรการปกป้องระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและคู่เจรจา เพื่อคุ้มกันและ/หรือเยียวยาภาคเกษตรและอุตสาหกรรมภายในที่ได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรงจากการทะลักของสินค้านำเข้า รวมทั้งมาตรการปกป้องกรณีที่เกิดปัญหาด้านดุลการชำระเงิน

๒.๒ ให้มีแนวทางการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและมาตรการตอบโต้การอุดหนุนที่ไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก

๓. มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

๓.๑ เน้นย้ำให้การใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชใช้ได้เฉพาะมาตรการที่สอดคล้องตามความตกลงขององค์การการค้าโลก

๓.๒ ผลักดันให้มีกลไกการหารือ เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่จะเป็นไปได้

๓.๓ หาแนวทางลดอุปสรรคทางการค้าที่เกิดจากกฎระเบียบด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชเท่าที่จะเป็นไปได้

๔. อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

๔.๑ เน้นย้ำให้การใช้มาตรการด้านอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าใช้ได้เฉพาะมาตรการที่สอดคล้องตามความตกลงขององค์การการค้าโลก

๔.๒ ผลักดันให้มีกลไกการหารือ รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการติดต่อระหว่างกัน เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้มาตรการกีดกันทางเทคนิคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓ หาแนวทางลดอุปสรรคทางการค้าที่เกิดจากกฎระเบียบทางเทคนิคหรือมาตรฐานของประเทศคู่เจรจาหรือประเทศสมาชิกอาเซียนเท่าที่จะเป็นไปได้

๕. การค้าบริการ

๕.๑ เปิดเสรีภาคบริการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยให้ระดับการเปิดเสรีโดยรวมระหว่างอาเซียนกับคู่เจรจาสูงกว่าระดับการเปิดเสรีภายใต้องค์การการค้าโลก

๕.๒ เรียกร้องให้มีการเปิดตลาดบริการในสาขาที่ไทยมีศักยภาพ รวมถึงการอำนวยความสะดวกให้ผู้บริหารและบุคลากรที่มีฝีมือของไทยสามารถเข้าไปทำงานในประเทศนั้นได้

๕.๓ ให้ความสำคัญของไทยในการใช้มาตรการที่จำเป็น เพื่อรักษาเสถียรภาพทางระบบการเงิน การธนาคาร การเคลื่อนย้ายเงินทุน อัตราแลกเปลี่ยน และสิทธิในการใช้มาตรการเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่อาจกระทบต่อดุลการชำระเงิน

๖. การลงทุน

๖.๑ ให้มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนครอบคลุมเรื่องการเปิดเสรีครอบคลุมธุรกิจที่นอกเหนือจากภาคบริการ

๖.๒ เรียกร้องให้มีการเปิดตลาดการลงทุนในสาขาที่ไทยมีศักยภาพ

๖.๓ ให้ลดมาตรการทางกฎหมายและทางการบริหารที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนระหว่างประเทศ โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการใช้มาตรการและการกำหนดเงื่อนไขด้านการลงทุนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

๖.๔ ให้ความคุ้มครองการลงทุนและนักลงทุนจากต่างประเทศตามเงื่อนไขและขอบเขตที่กฎหมายระเบียบข้อบังคับของไทยกำหนด

๖.๕ เปิดโอกาสให้สามารถใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศเป็นทางเลือกหนึ่งในการระงับข้อพิพาท และผลักดันให้มีกลไกหารือเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการลงทุนเฉพาะเรื่อง

๖.๖ ให้ความสำคัญของไทยในการใช้มาตรการที่จำเป็น เพื่อรักษาเสถียรภาพทางระบบการเงิน การธนาคาร การเคลื่อนย้ายเงินทุน อัตราแลกเปลี่ยน และสิทธิในการใช้มาตรการเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่อาจกระทบต่ออุตสาหกรรมชำระเงิน

๖.๗ ให้มีข้อยกเว้นทั่วไป (General Exception) และข้อยกเว้นด้านความมั่นคง (National Security Exception)

๗. การระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐ

๗.๑ ให้จัดตั้งกระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับสิทธิและพันธกรณีตามความตกลงที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนและกลไกที่ชัดเจน โปร่งใส และเป็นธรรมแก่รัฐคู่พิพาท และมีกลไกบังคับคำตัดสินโดยฝ่ายที่สาม ที่ไม่เปิดโอกาสให้ดำเนินการฝ่ายเดียว

๘. ความร่วมมือและการอำนวยความสะดวกทางการค้า

๘.๑ ให้มีความร่วมมือเพื่อเพิ่มการอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างอาเซียนและคู่เจรจา

๘.๒ ให้มีความร่วมมือทางวิชาการ และการเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

๘.๓ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านเศรษฐกิจที่อยู่ในความสนใจของทั้งสองฝ่าย

๙. ทรัพย์สินทางปัญญา

๙.๑ ให้ระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาสอดคล้องกับระดับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายไทย ความตกลงขององค์การการค้าโลกและ/หรือความตกลงระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี

๙.๒ ให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของประเทศ

๙.๓ ส่งเสริมการใช้ความยืดหยุ่น ข้อยกเว้น และข้อจำกัดในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อย่างสมดุลระหว่างเจ้าของสิทธิ ผู้บริโภค และสาธารณชน โดยรวม

๙.๔ ร่วมมือกันในการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญา การส่งเสริมการสร้างสรรค การคุ้มครอง และการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งรวมถึง การส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี

LIART

๑๐. พหุชนิยัติอเล็กทรอนิกส์

๑๐.๑ ให้มีความร่วมมือในการส่งเสริมการค้าผ่านระบบพหุชนิยัติอเล็กทรอนิกส์

๑๑. การจัดซื้อโดยรัฐ

๑๑.๑ ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการจัดซื้อ โดยรัฐเกี่ยวกับโครงสร้างระบบบริหารจัดการภาครัฐ การงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๑๑.๒ ส่งเสริมให้มีความโปร่งใสในกระบวนการและขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง

๑๒. ความโปร่งใส

๑๒.๑ ให้มีกฎหมายและข้อบังคับภายในที่มีความโปร่งใส และมีกระบวนการในการเผยแพร่กฎหมายและข้อบังคับดังกล่าวให้แก่สาธารณชนและผู้ประกอบการ และจะต้องพยายามจัดให้มีระยะเวลาตามสมควรระหว่างเวลาที่ประกาศหรือเผยแพร่กฎหมายและข้อบังคับดังกล่าวต่อสาธารณชนกับเวลาที่กฎหมายและข้อบังคับนั้นมีผลใช้บังคับ

๑๓. การแข่งขัน

๑๓.๑ ส่งเสริมให้มโนโยบายการแข่งขันเสรีเป็นธรรมผ่านมาตรการกำกับดูแลการแข่งขันที่เหมาะสมภายใต้กฎหมายและระเบียบภายในประเทศของแต่ละฝ่าย

๑๓.๒ ให้มีความร่วมมือทางวิชาการและการประสานงาน ระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลการแข่งขันของประเทศสมาชิกอาเซียนและคู่เจรจา

๑๔. สิ่งแวดล้อม

๑๔.๑ ให้มีการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้กำหนดมาตรฐานสิ่งแวดล้อมภายในประเทศเพิ่มเติมในอนาคต

๑๔.๒ สนับสนุนการปฏิบัติตามพันธกรณีหรือข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ที่ไทยเป็นสมาชิกในปัจจุบันและอนาคต

๑๔.๓ ส่งเสริมให้มีความร่วมมือด้านการเสริมสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม

๑๕. แรงงาน

๑๕.๑ ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบภายในที่ใช้บังคับอยู่ของแต่ละฝ่าย

๑๕.๒ ส่งเสริมให้มีความร่วมมือเพื่อการพัฒนาด้านแรงงาน

การค้าพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก*

๑. องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO)

องค์การการค้าโลก หรือ WTO เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีพัฒนาการมาจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือ “แกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT)” จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการตามความตกลงมาร์ราเกซจัดตั้งองค์การการค้าโลกเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ปัจจุบัน (ณ วันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๕๑) มีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๑๕๓ ประเทศ โดยมีประเทศยูเครนและเคปเวิร์ดเข้าเป็นประเทศสมาชิกลำดับที่ ๑๕๒ และ ๑๕๓ ตามลำดับ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งองค์การการค้าโลก ขณะนี้ ยังมีอีกหลายประเทศที่อยู่ในกระบวนการเข้าเป็นสมาชิกของ WTO เช่น รัสเซีย คาซัคสถาน เบลารุส ภูฏาน และลาว เป็นต้น

๒. วัตถุประสงค์และหลักการสำคัญของ WTO

วัตถุประสงค์

เป็นเวทีในการเจรจาลดอุปสรรคและข้อกีดกันทางการค้า และจัดทำกฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้การค้าโลกมีความเสรียิ่งขึ้น บนพื้นฐานของการแข่งขันที่เท่าเทียมกัน เป็นเวทีในการยุติข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก เป็นกลไกตรวจสอบและทบทวนนโยบายการค้าของประเทศสมาชิก

หลักการสำคัญ

- กำหนดให้ใช้มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) คือ ให้การปฏิบัติต่อสินค้าจากประเทศสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน (Most-favoured Nation Treatment : MFN) กล่าวคือ แต่ละประเทศจะต้องเรียกเก็บภาษีศุลกากร หรือ ค่าธรรมเนียม หรือใช้มาตรการใดๆ กับสินค้านำเข้าจากประเทศสมาชิกอื่นๆ เท่าเทียมกันทุกประเทศ และปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าเท่าเทียมกับสินค้าภายในประเทศ (National Treatment) ไม่ว่าจะเป็นการเก็บภาษีภายใน หรือการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ การกำหนดและบังคับใช้มาตรการทางการค้าจะต้องมีความโปร่งใส (transparency) โดยประเทศสมาชิกจะต้องพิมพ์เผยแพร่กฎระเบียบ เกี่ยวกับมาตรการทางการค้าต่อสาธารณชน และแจ้งให้ประเทศสมาชิกอื่นๆ ทราบเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ประกอบการค้าระหว่างประเทศ คู่ครองผู้ผลิตภายในด้วยภาษีศุลกากรเท่านั้น (tariff-only protection)

- โดยหลักการแล้ว WTO ห้ามใช้มาตรการจำกัดการนำเข้าและส่งออกทุกชนิด ยกเว้นกรณีที่มี สอดคล้องกับบทบัญญัติของ WTO มีสิทธิใช้ข้อยกเว้นในกรณีฉุกเฉิน และจำเป็น (necessary

* ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. [ข้อมูลออนไลน์.] สืบค้นจาก :

<http://www.dtn.go.th/dtn/index.php> [๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๒]

exceptions and emergency action) ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการคุ้มกันชั่วคราว ในกรณีที่มีการนำเข้ามาก ผิดปกติ และสามารถจำกัดการนำเข้า เพื่อจุดประสงค์ในการแก้ไขการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ หรือในกรณี ที่เป็น ข้อยกเว้นทั่วไป เช่น เพื่อรักษาสุขภาพของประชาชน สัตว์ และพืช เพื่อศีลธรรมอันดี และเพื่อความมั่นคงภายใน เป็นต้น

- ส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม (fair competition) ประเทศสมาชิกสามารถเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาด และการอุดหนุน จากสินค้านำเข้าได้ หากมีการได้สวนตามกฎเกณฑ์ของ WTO แล้วพบว่า ประเทศผู้ส่งออกมีการทุ่มตลาด หรือให้การอุดหนุนจริง และก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายใน นอกจากนี้ ยังห้ามไม่ให้ประเทศสมาชิกอุดหนุนการผลิต และการส่งออก จนบิดเบือน กลไกตลาด

- ให้มีการรวมกลุ่มทางการค้าเพื่อลดภาษีระหว่างกันได้ หากมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการค้า (no trade blocs) ประเทศสมาชิก สามารถตกลงรวมกลุ่ม เพื่อขยายการค้าระหว่างกันได้ แต่มีเงื่อนไขว่าการรวมกลุ่มต้องไม่มีจุดประสงค์ เพื่อกีดกันการนำเข้าสินค้าจากประเทศนอกกลุ่ม และเมื่อรวมกลุ่มกันแล้วต้องไม่กระทบต่อผลประโยชน์เดิมของประเทศนอกกลุ่ม

- มีกระบวนการยุติข้อพิพาททางการค้า (trade dispute settlement mechanism) เมื่อมีกรณีข้อขัดแย้งทางการค้า ให้หารือเพื่อหาทางยุติข้อพิพาท หากไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ให้นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติข้อพิพาทของ WTO โดยการยื่นเรื่องต่อองค์กรระงับข้อพิพาท (dispute settlement body: DSB) ของ WTO เพื่อจัดตั้งคณะผู้พิจารณาขึ้นพิจารณากรณีดังกล่าว และรายงานผลให้ประเทศสมาชิกอื่นร่วมกันพิจารณา บังคับให้เป็นไปตามผลการพิจารณาของคณะผู้พิจารณา หากไม่ปฏิบัติตามคำตัดสิน ประเทศผู้เสียหายสามารถทำการตอบโต้ทางการค้าได้

- ให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการปฏิบัติตามพันธกรณี (special and differential treatment : S&D) ผ่อนผันให้ประเทศ กำลังพัฒนามีระยะเวลาในการปฏิบัติตามพันธกรณีที่ยาวนานกว่า จำกัดการนำเข้า ได้หากมีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และรักษาเสถียรภาพดุลการชำระเงิน และให้โอกาสประเทศพัฒนาแล้วให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (GSP) แก่ประเทศกำลังพัฒนาได้ แม้จะขัดกับหลัก MFN ก็ตาม

๓. วิวัฒนาการของ WTO

๑. องค์การการค้าโลก (World Trade Organization:WTO) มีวิวัฒนาการมาจากแกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade) ซึ่งเป็นความตกลงที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ อันเป็นช่วงที่ประเทศต่าง ๆ ประสบปัญหาจากสงคราม ต้องการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และสังคมโลก จึงได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nations) เพื่อดูแลด้านการเมือง กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (IBRD/WB) เพื่อดูแลการเงิน ทางด้านการค้านั้น ได้มีความพยายามที่จะตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Organization : ITO) เพื่อจัดระเบียบการค้าของโลก จึงได้มีการร่างความตกลงเพื่อจัดตั้งองค์การดังกล่าวขึ้น รวมอยู่ในกฎบัตรฮาวานา (Havana Charter) ซึ่ง

เป็นสนธิสัญญาที่รวมทั้งเรื่องกฎระเบียบทางการค้าเสรีระหว่างประเทศและองค์การ การค้าระหว่างประเทศไว้ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม การก่อตั้ง ITO ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสภา Congress ของสหรัฐอเมริกาไม่ยอมที่จะให้มีการให้สัตยาบันในนามของสหรัฐอเมริกา จึงส่งผลให้กฎบัตรฮาวานาขาดรัฐมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีสมาชิก เป็นเหตุให้ประเทศอื่น ๆ ไม่เข้าเป็นภาคีสมาชิกไปด้วย คงมีแต่การจัดทำข้อตกลงชั่วคราวขึ้นมาใช้ไปพลางก่อนในระหว่างที่ไม่มีองค์การการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งก็คือ ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ค.ศ. ๑๙๔๗ (General Agreement on Tariffs and Trade) หรือ แกดต์ (GATT) ซึ่งมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๘ (พ.ศ. ๒๔๙๑)

๒. แกดต์เป็นเพียงกฎเกณฑ์กำกับการค้าระหว่างประเทศ โดยไม่มีกฎหมายและองค์การระหว่างประเทศรองรับ และมีสมาชิกแรกเริ่ม ๒๓ ประเทศ และมีแต่เพียงสำนักงานเลขาธิการแกดต์ (GATT Secretariat) ทำหน้าที่ควบคุมบริหารงานทั่วไป แกดต์ทำหน้าที่ ๓ อย่างพร้อมกัน คือ ๒.๑. เป็นกฎระเบียบทางการค้าระหว่างประเทศ ๒.๒. เป็นเวทีเพื่อเจรจาการค้า ๒.๓. เป็นเวทีให้ประเทศคู่กรณียุติข้อพิพาทการค้า ในช่วง ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๔๗-๑๙๕๓ (พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๓๖) แกดต์ได้จัดให้มีการเจรจาการค้าหลายฝ่ายในรูปพหุภาคี เพื่อลดข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคทางการค้าไปแล้ว รวม ๘ รอบ

๓. การเจรจารอบอุรุกวัย ถือเป็น การเจรจารอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อกฎเกณฑ์การค้าโลกมากที่สุด เพราะนอกจากจะมีการเจรจาลดภาษี และอุปสรรคทางการค้า เช่นเดียวกับการเจรจารอบอื่น ๆ ที่ผ่านมาแล้ว ยังได้ขยายขอบเขตการเจรจาเพื่อปรับปรุงกฎเกณฑ์ของแกดต์ที่กำหนดมาเกือบ ๕๐ ปี ให้กระชับรัดกุม และมีความทันสมัยต่อสภาวะการค้าโลกให้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้ยกร่างกฎเกณฑ์การค้าในเรื่อง สินค้าเกษตร สิ่งทอ และเรื่องใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีการเจรจาในแกดต์มาก่อน ได้แก่ เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า เรื่องมาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า และเรื่องการค้าบริการ ให้ประเทศสมาชิกได้ถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน และที่สำคัญที่สุด คือ ประเทศสมาชิกแกดต์จำนวนกว่า ๑๒๐ ประเทศ ที่เข้าร่วมเจรจาในรอบอุรุกวัย ได้ตกลงที่จะยกฐานะแกดต์ซึ่งเป็นเพียงสัญญาการค้าระหว่างประเทศให้มีฐานะเป็นองค์การระหว่างประเทศ โดยจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ขึ้นมากำกับดูแลความตกลงต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการเจรจาจำนวน ๒๕ ความตกลง ปฏิญญา มติ และบันทึกความเข้าใจของรัฐมนตรีอีก ๒๕ ฉบับ

๔. องค์การการค้าโลกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๕๓ ประเทศ (ณ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๒) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีหน้าที่ที่สำคัญคือ

- บริการความตกลงการค้าหลายฝ่ายและพหุภาคีภายใต้ WTO โดยผ่านคณะมนตรี และกรรมการต่าง ๆ ตลอดจนดูแลให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณี

- เป็นเวทีเพื่อการเจรจาลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกทั้งในรูปของมาตรการภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร

- เป็นเวทีเพื่อให้สมาชิกหันหน้าเข้าหาหรือเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งทางการค้าและหากไม่สามารถจัดตั้งคณะผู้พิจารณา (Panel) ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ข้อเสนอแนะ
- เป็นผู้ดูแลสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ และจัดให้มีการทบทวนนโยบายการค้าระหว่างประเทศเสมอ
- ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในด้านข้อมูล ข้อเสนอแนะ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างเพียงพอ ตลอดจนทำการศึกษาประเด็นการค้าที่สำคัญ ๆ
- ประสานงานกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลกเพื่อให้นโยบายเศรษฐกิจที่สอดคล้องกันยิ่งขึ้น

๔. ความตกลงต่างๆ ที่สำคัญภายใต้ WTO

ความตกลงพหุภาคีว่าด้วยการค้าสินค้า (Multilateral Agreements on Trade in Goods)

๑. พิธีสารรอบอุรุกวัยภายใต้เกดต์ ๑๙๙๔ เรื่อง การเปิดตลาด ผลการเจรจาเปิดตลาด มีผลให้สมาชิกแต่ละประเทศจะต้องลดภาษีลงตามที่ระบุไว้ในตารางข้อลดหย่อน (Schedule of Concession) ของตน โดยลดลงเท่าๆ กันทุกปีนับตั้งแต่จัดตั้ง WTO เป็นเวลา ๕ ปี (๒๕๓๘-๒๕๔๒)

๒. ความตกลงว่าด้วยสินค้าเกษตร กำหนดให้เปลี่ยนมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เช่น การกำหนดปริมาณ หรือการห้ามการนำเข้าเป็นมาตรการภาษีศุลกากรทั้งหมด (tariffication) โดยประเทศพัฒนาแล้วจะต้องลดภาษีลงร้อยละ ๓๖ ภายใน ๖ ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาจะต้องลดภาษีลงร้อยละ ๒๔ ภายใน ๑๐ ปี และแต่ละรายการสินค้าจะต้องลดลงอย่างน้อยร้อยละ ๑๐ นอกจากนี้ สมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วจะต้องลดมาตรการการอุดหนุนภายในที่บิดเบือนการค้าลงร้อยละ ๒๐ ภายใน ๖ ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาจะต้องลดลงร้อยละ ๑๓ ภายใน ๑๐ ปี ส่วนการอุดหนุนการส่งออก ให้ประเทศพัฒนาแล้วลดปริมาณที่ได้รับการอุดหนุนส่งออกลงร้อยละ ๒๑ และลดเงินอุดหนุนส่งออกลงร้อยละ ๓๖ ภายใน ๖ ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนา ลดปริมาณที่ได้รับการอุดหนุนส่งออกลงร้อยละ ๑๔ และลดการให้เงินอุดหนุนส่งออกร้อยละ ๒๔ ภายใน ๑๐ ปี เป็นต้น

๓. ความตกลงสิ่งทอและเสื้อผ้า เป็นเวลากว่า ๓๐ ปี ที่การค้าสิ่งทอถูกจัดระเบียบอยู่ภายใต้ความตกลงสิ่งทอที่เรียกว่า Multifibre Arrangement (MFA) ซึ่งอนุญาตให้ผู้นำเข้าจำกัดการนำเข้าสิ่งทอเป็นรายประเทศได้ ดังนั้น ประเทศที่มีศักยภาพในการผลิต จึงไม่อาจส่งออกได้ตามกำลังการผลิต แต่หลังจากการเจรจาแกดต์รอบอุรุกวัย ประเทศผู้นำเข้าจะต้องปรับตัว โดยค่อยๆ ยกเลิกมาตรการจำกัดการนำเข้าดังกล่าวให้หมดไปภายใน ๑๐ ปี นับจากปี ๒๕๓๘ และในช่วง ๑๐ ปี รายการใดที่ถูกจำกัดโควตาก็จะต้องขยายโควตาให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันต้องลดจำนวนรายการสินค้าที่มีจำกัดโควตาด้วย

๔. ความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการสุขอนามัย กำหนดให้มีการใช้มาตรการด้านสุขอนามัยพืชและสัตว์ เพื่อความจำเป็นในการปกป้องสุขภาพและชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืช โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการทางวิทยาศาสตร์ และไม่เลือกปฏิบัติ มาตรการที่ใช้ต้องสอดคล้องกับมาตรฐาน

ระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันมิให้ประเทศสมาชิกกำหนดมาตรฐานตามใจชอบซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการค้า

๕. ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางด้านเทคนิคต่อการค้า กำหนดให้มีการใช้กฎข้อบังคับด้านเทคนิคและมาตรฐานให้มีความรัดกุม เป็นธรรม และโปร่งใยังขึ้น รวมทั้งการทดสอบและการให้การรับรอง โดยให้ครอบคลุมถึงกระบวนการผลิตและวิธีการผลิตด้วย ทั้งนี้ การออกกฎระเบียบดังกล่าวจะต้องอิงกับระบบมาตรฐานระหว่างประเทศ ยกเว้นบางกรณี อาทิ เรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงประเทศ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การป้องกันการหลอกลวง เป็นต้น

๖. ความตกลงว่าด้วยระเบียบวิธีการออกใบอนุญาตนำเข้า กำหนดวิธีดำเนินการในการออกใบอนุญาตนำเข้าให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติตาม โดยกำหนดระยะเวลาแน่นอนที่หน่วยงานของรัฐจะต้องออกใบอนุญาต เพื่อมิให้เกิดกรณีล่วงเวลาการนำเข้า โดยกำหนดให้การออกใบอนุญาตแบบอัตโนมัติ จะต้องพิจารณาให้เห็นชอบต่อการยื่นขอที่ถูกต้องโดยทันที หรือไม่เกิน ๑๐ วันทำการ สำหรับการออกใบอนุญาตแบบไม่อัตโนมัติ จะต้องดำเนินการโดยไม่บิดเบือนการค้า และออกใบอนุญาตภายใน ๓๐ วันทำการ เมื่อได้รับคำร้อง

๗. ความตกลงว่าด้วยการประเมินราคาเพื่อศุลกากร กำหนดให้หน่วยงานศุลกากรของประเทศสมาชิกต้องปรับเปลี่ยนระบบการประเมินราคาให้สอดคล้องกับความตกลงฯ ซึ่งความตกลงนี้อาศัยหลักการของ ราคาที่ได้ชำระจริงหรือราคาที่จะต้องชำระ” (price actually paid or payable) โดยมีความตั้งใจที่จะให้มีระบบการประเมินราคาศุลกากรที่ยุติธรรม เป็นรูปแบบเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ระบบการประเมินราคาของแต่ละประเทศมีความโปร่งใส ผู้นำเข้าสามารถคาดการณ์ต้นทุนด้านภาษีได้ และจะส่งผลให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวมากขึ้น

๘. ความตกลงว่าด้วยการตรวจสอบก่อนส่งออก กำหนดหลักเกณฑ์ให้ตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากรัฐในการทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก โดยเฉพาะในด้านราคา ปริมาณ และคุณภาพของสินค้า และให้ใช้มาตรการดังกล่าวโดยไม่เลือกปฏิบัติ และมีความโปร่งใส

๙. ความตกลงว่าด้วยกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า กำหนดให้มีการประสานกฎระเบียบเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันเพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็น และมีให้ใช้กฎฯ เป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้า

๑๐. ความตกลงว่าด้วยการต่อต้านการทุ่มตลาด กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการได้ส่วนการทุ่มตลาดในรายละเอียด เพื่อให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติให้สอดคล้องกัน เป็นการลดโอกาสที่อาจมีประเทศผู้นำเข้าใช้มาตรการตอบโต้นี้ก่อความเสียหายอย่างไม่เป็นธรรม

๑๑. ความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและการตอบโต้การอุดหนุน ความตกลงฯ ได้กำหนดประเภทของการอุดหนุน โดยแบ่งเป็น (๑) การอุดหนุนต้องห้าม (๒) การอุดหนุนที่ทำได้ และ (๓) การอุดหนุนที่เมื่อทำแล้วอาจถูกใช้มาตรการตอบโต้ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในการได้ส่วนสินค้าที่เข้าข่ายในการได้รับ การอุดหนุนเพื่อให้แต่ละประเทศถือปฏิบัติในการพัฒนาการตอบโต้การอุดหนุน

๑๒. ความตกลงว่าด้วยมาตรการปกป้อง เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกสามารถใช้ มาตรการปกป้องได้ อาจโดยการเพิ่มภาษีขาเข้า การกำหนดโควต้า หรือการกำหนดปริมาณนำเข้าสินค้า เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการนำเข้าสินค้าประเภทเดียวกันหรือคล้ายกัน ในปริมาณที่ เพิ่มขึ้นมากอย่างผิดปกติ จนทำให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง (serious injury) ต่อ อุตสาหกรรมภายในประเทศ

๑๓. ความตกลงเรื่องมาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า หลักการสำคัญที่ตกลงกันคือ ทุกประเทศต้องยกเลิกมาตรการลงทุนที่มีผลเท่ากับการกีดกัน การนำเข้า โดยประเทศพัฒนาแล้ว ต้อง ยกเลิกใน ๒ ปี ประเทศกำลังพัฒนาใน ๕ ปี มาตรการเหล่านั้น ได้แก่ มาตรการกำหนดให้ใช้วัตถุดิบ ภายในประเทศในการผลิตสินค้า (Local Content Requirement) ไม่ว่าข้อกำหนดนี้จะเป็นข้อบังคับ หรือ เป็นเงื่อนไขต่อการที่ผู้ผลิตภายในจะได้รับสิทธิพิเศษใดๆ ก็ตาม เช่น สิทธิในข้อยกเว้นไม่เสียภาษี ตาม นโยบายส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

๑๔. ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) มีหลักการสำคัญๆ ทำนองเดียวกับความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้า (แกตต์) แต่เนื่องจากเป็นความ ตกลงใหม่ที่เพิ่งกำเนิดขึ้นจากการเจรจารอบอุรุกวัย จึงมีหลักการสำคัญๆ ไม่กี่ประการ เช่น MFN ความ โปร่งใส และการเปิดเสรีการค้าบริการ เป็นต้น ทั้งนี้ มาตรา ๑๕ ของความตกลงการค้าบริการ กำหนดให้ ประเทศสมาชิกต้องร่วมเจรจาจัดทำข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการด้านต่างๆ ให้แก่กันและกันในการ เสร็จการค้าบริการรอบใหม่ ซึ่งจะต้องจัดขึ้นภายใน ๕ ปี นับตั้งแต่ความตกลงจัดตั้ง WTO มีผลบังคับ หรือภายในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓

๑๕. ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Agreements on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS) ความตกลงฯ กำหนดขอบเขตและ มาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่สำคัญๆ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ การออกแบบวงจรรวม ชี้อทางภูมิศาสตร์ และความลับทางการค้า

๑๖. ความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการยุติข้อพิพาท เป็นกฎและขั้นตอนของการ ดำเนินการยุติข้อพิพาทภายใต้องค์การการค้าโลก ซึ่ง WTO เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิก WTO ดำเนินการร้องเรียนความเสียหายที่เกิดขึ้นภายใต้ความตกลงการค้าฉบับใดฉบับหนึ่งที่อยู่ภายใต้การดูแล ของ WTO ได้ โดยได้กำหนดบทบัญญัติให้ประเทศที่ถูกฟ้องต้องดำเนินการตามผลการพิจารณาของคณะ ผู้พิจารณา (panel) อย่างไรก็ตาม ประเทศดังกล่าวสามารถขออุทธรณ์ได้ หากไม่พอใจผลการพิจารณา แต่ จะต้องเป็นการอุทธรณ์ในเฉพาะประเด็นทางกฎหมายเท่านั้น และเมื่อคณะอุทธรณ์ (Appellate Body) ได้ ตัดสินออกมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ประเทศที่ถูกฟ้องและคู่กรณีจะต้องปฏิบัติตามคำตัดสินนั้นๆ โดย ไม่มีเงื่อนไข ความตกลงทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นพันธกรณีหลายฝ่าย (Multilateral Obligations) ซึ่งประเทศสมาชิก WTO ทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศ พัฒนาน้อยที่สุด จะต้องเป็นภาคีของความตกลงเหล่านั้นทุกความตกลงไม่มีข้อยกเว้น (Single undertaken

rule) นอกจากนี้ WTO ยังมี ความตกลงหลายฝ่าย (Plurilateral Agreements) ซึ่งจะมีผลบังคับใช้เฉพาะ ประเทศสมาชิกที่เข้าเป็นภาคีของความตกลงเท่านั้น ความตกลงเหล่านี้ได้แก่

- ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ มีประเทศสมาชิกจำนวน ๒๓ ประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีของความตกลง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดซื้อโดยรัฐเป็นไปอย่างเสรี เสมอภาค และโปร่งใส โดยกำหนดให้การบังคับใช้กฎหมายข้อบังคับระเบียบพิจารณา และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อโดยรัฐเป็นไปอย่างเท่าเทียมกันทั้งผู้ผลิตภายในและต่างประเทศ

- ความตกลงว่าด้วยการค้าเครื่องบินพลเรือน มีประเทศสมาชิกจำนวน ๒๑ ประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีของความตกลง โดยมีจุดประสงค์เพื่อกำจัดมาตรการการนำเข้าเครื่องบินทุกประเภท นอกเหนือจากเครื่องบินที่ใช้ในกิจการทหารและยังครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น เครื่องยนต์ และชิ้นส่วนเครื่องบิน ส่วนประกอบของแบบจำลองการบิน ความตกลงประกอบด้วยกฎเกณฑ์ในเรื่องการจัดซื้อ และสิ่งจูงใจในการซื้อเครื่องบินพลเรือนของรัฐบาล และการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ธุรกิจการค้าเครื่องบินพลเรือน นอกจากความตกลงต่างๆ ข้างต้นแล้ว WTO ยังมีมติรัฐมนตรีเกี่ยวกับการค้าและสิ่งแวดล้อม (Decision on Trade and Environment) ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการค้าและสิ่งแวดล้อม (Committee on Trade and Environment: CTE) ขึ้นภายใต้ WTO

๕. ผลของการเจรจารอบโดฮา

ในการประชุมระดับรัฐมนตรี WTO ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๕-๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ณ กรุงโดฮาประเทศกาตาร์ สมาชิกได้ตกลงกันเปิดการเจรจารอบใหม่ โดยเน้นความสำคัญเรื่องการพัฒนา เรียกว่า Doha Development Agenda มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกเจรจาเปิดเสรีทางการค้าในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น การค้าสินค้าเกษตร การเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม การเปิดตลาดการค้าบริการ เป็นต้น ตลอดจนให้มีการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามพันธกรณีของการเจรจารอบอุรุกวัย ให้มีการแก้ปัญหาให้ประเทศที่ประสบโรคระบาดมีอาราชาถูกรักษา และให้สมาชิกตกลงโดยมีฉันทามติที่เปิดเผยว่าจะเปิดการเจรจาในเรื่องใหม่ๆ (Singapore Issues) ได้แก่ การลงทุน นโยบายการแข่งขัน ความโปร่งใสในการจัดซื้อโดยรัฐ และการอำนวยความสะดวกทางการค้า ในการประชุมระดับรัฐมนตรี ครั้งที่ ๕ โดยกำหนดให้เปิดการเจรจารอบโดฮาภายในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกประสบความสำเร็จในการเปิดการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบใหม่ อาจ เกิดจากสถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย และเหตุการณ์ก่อการร้ายเดือนกันยายน ทำให้สมาชิกหันหน้าเข้าหากัน แสดงความจริงใจ และพร้อมจะประนีประนอมผ่อนปรนกัน เพื่อรักษาระบบการค้าพหุภาคีของโลกไว้ ในการประชุมระดับรัฐมนตรี ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๐-๑๔ กันยายน ๒๕๔๖ ณ เมืองแคนนูน ประเทศเม็กซิโก การประชุมประสบความสำเร็จในการหาข้อสรุปเพื่อกำหนดรูปแบบการเปิดเสรีสินค้าเกษตร และการเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม ตลอดจนการตัดสินใจว่าจะเปิดการเจรจาเรื่องใหม่ๆ (Singapore Issues) หรือไม่

สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะการเจรจาที่แท้จริงเริ่มต้นล่าช้า โดยการเจรจาไม่ได้ เริ่มที่เจนีวา ก่อนการประชุม แต่ไปรอเริ่มที่แคนดุน ซึ่งการที่สมาชิกมีเรื่องที่จะต้องตัดสินใจหลายเรื่อง แต่ถูกจำกัดโดยเงื่อนไขเวลา ต้องพยายามหาข้อสรุปให้ได้ภายใน ๕ วัน นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะระบบของ WTO ที่เน้นเรื่องฉันทามติ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกประเทศ เมื่อ WTO มีสมาชิกมากถึงร้อยกว่าประเทศ ทำให้ผลประโยชน์ และความเห็นของสมาชิกหลากหลาย ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรคืบหน้าไปได้ช้า เพราะใช้กระบวนการตัดสินใจแบบฉันทามติ อย่างไรก็ตาม การประชุมที่แคนดุนที่เป็นการประชุมครั้งแรกของ WTO ที่สมาชิกทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาได้แสดงบทบาท และพยายามมีส่วนร่วมในการเจรจา เช่น กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาได้รวมตัวกันเป็นกลุ่ม G๒๐ ต่อรองกับประเทศขนาดใหญ่เรื่องเกษตร หรือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาขนาดเล็กในแอฟริกา ได้รวมตัวกันยื่นข้อเสนอให้ประเทศพัฒนาแล้วยกเลิกการอุดหนุนส่งออกฝ้าย หรือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศ รวมตัวกันเรียกว่า Core Group คัดค้านการเปิดเจรจาเรื่องใหม่ๆ เป็นต้น

ภายหลังการประชุมระดับรัฐมนตรี WTO ที่แคนดุน เมื่อวันที่ ๑๐-๑๔ กันยายน ๒๕๔๖ ประสบความสำเร็จในการหาข้อสรุปเพื่อกำหนดรูปแบบการเปิดเสรีสินค้าเกษตร และการเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม ตลอดจนการตัดสินใจว่าจะเปิดการเจรจาเรื่องใหม่ๆ (Singapore Issues) หรือไม่ สมาชิก WTO ยังคงยืนยันที่จะยึดมั่น และให้ความสำคัญกับระบบการค้าพหุภาคี ตลอดจนต้องการให้มีการเจรจารอบโดฮาถัดไป เพื่อให้การเจรจาสามารถหาข้อสรุปได้ภายในเวลาที่กำหนด

สรุปความเคลื่อนไหวสำคัญในช่วงที่ผ่านมา ได้ดังนี้

- การออกหนังสือของผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (นาย Robert Zoellick) ถึงรัฐมนตรีการค้าประเทศสมาชิก WTO เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๗ เรียกร้องให้ฟื้นฟูการเจรจา และไม่ให้ปี ๒๕๔๗ เป็นปีที่สูญเปล่า
- การออกหนังสือของสหภาพยุโรป (นาย Lamy และนาย Fischler) ถึงรัฐมนตรีการค้าสมาชิก WTO เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗ แจ้งท่าทีของสหภาพยุโรปที่ค่อนข้างประนีประนอมมากขึ้น เช่น ในเรื่องเกษตร หากการเปิดตลาด และการอุดหนุนภายในมีความคืบหน้าเป็นที่พอใจ ก็พร้อมที่จะให้กำหนดวันสำหรับยกเลิกการอุดหนุนส่งออก แต่ประเทศสมาชิกอื่นจะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน (parallelism) คือ เลิกการอุดหนุนส่งออกที่แฝงอยู่ในรูปแบบอื่นๆ เช่น export credit, food aid, state trading enterprise ไปพร้อมกันด้วย เรื่อง Singapore Issues ยอมให้เรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้าเป็นเพียงเรื่องเดียวที่อยู่ใน DDA Single Undertaking โดยพักการเปิดเจรจาอีก ๓ เรื่องที่เหลือไว้ก่อนได้ เรื่อง development issues มีการเสนอให้เป็น Round for free แก่ประเทศ weak or vulnerable developing countries โดยเฉพาะประเทศในกลุ่ม G๘๐ ไม่จำเป็นต้องเปิดตลาดในการเจรจาเกษตร และ NAMA ให้มากกว่าที่ได้ผูกพันไว้อยู่แล้ว และควรได้รับประโยชน์จากข้อเสนอการเปิดตลาดของประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศ advanced developing countries ด้วย ซึ่งได้รับการคัดค้านจากประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศ เช่น ไทย

มาเลเซีย ซิลี และคอสตาริกา ซึ่งไม่ต้องการแบ่งแยกประเทศกำลังพัฒนา และเห็นว่าข้อเสนอนี้จะมีผลกระทบในทางลบต่อระบบการค้าของ WTO ในระยะยาว

- การประชุมรัฐมนตรี OECD และการประชุมระดับรัฐมนตรีกลุ่มย่อยในช่วงการประชุม OECD (วันที่ ๑๓-๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๗) ณ กรุงปารีส สำหรับการประชุม OECD Ministerial Council ที่ประชุมได้ออกแถลงการณ์แสดงความตั้งใจที่จะจัดทำ agreements on framework for key issues of DDA ภายในเดือนกรกฎาคม ศกนี้ และยอมรับว่าความคืบหน้าเรื่องเกษตรจะช่วยผลักดันการเจรจาเรื่องอื่นๆ ได้ จึงต้องพยายามหาข้อสรุปการเจรจาทั้ง ๓ pillars ในเรื่องเกษตรให้ได้ สำหรับเรื่อง Singapore Issues เห็นว่าน่าจะหาฉันทามติให้เรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้าอยู่ใน single undertaking ได้ และให้ working group คู่อีก ๓ เรื่องที่เหลือต่อไป การประชุมกลุ่ม NG ๕ สหรัฐฯ และสหภาพยุโรปเริ่มตระหนักว่า สูตรการลดภาษี (Blended Formula) ที่ตนพยายามผลักดัน กลุ่ม G๒๐ และกลุ่มแครีนส์ไม่เห็นด้วย และยังมีเรื่องทางเทคนิคอีกมาก ในส่วนของการอุดหนุนภายในที่จะต้องหารือกันต่อไป ซึ่งกลุ่ม G๒๐ และกลุ่มแครีนส์ ได้ตกลงที่จะทำข้อเสนอเรื่องการเปิดตลาดร่วมกันต่อไป

- การประชุมระดับรัฐมนตรีการค้าของกลุ่ม LDC เมื่อวันที่ ๔-๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ณ เมือง Dakar ประเทศเซเนกัล มีการจัดทำ Dakar Declaration แสดงท่าทีของกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดต่อการเจรจารอบโดฮา เช่น ให้ประเทศพัฒนาแล้ว provide bound duty-free and quota-free market access แก่สินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมจากประเทศ LDCs ปัญหาเรื่อง erosion of preferences ที่จะเกิดจากการลดภาษี MFN จะต้องถูกแก้ไขโดยการให้ compensation แก่ LDCs เรื่อง Singapore Issues ต้อง clarify เรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้าก่อนจึงจะตัดสินใจที่จะเจรจา และให้ keep Singapore Issues อีก ๓ เรื่องที่เหลือ ออกจาก DDA work programme

- การประชุมระดับรัฐมนตรีของกลุ่ม African Union เมื่อวันที่ ๒๗-๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ณ เมืองคิกาลี ประเทศรวันดา มีการจัดทำ Kigali Declaration แสดงท่าทีของกลุ่มประเทศแอฟริกาต่อการเจรจารอบโดฮา โดยท่าทีส่วนใหญ่จะย้ำท่าทีใน Dakar Declaration - การประชุมระดับรัฐมนตรีการค้าเอเปค ระหว่างวันที่ ๔-๕ มิถุนายน ๒๕๔๗ ณ เมือง Pucon ประเทศชิลี มีการออก Ministerial Statement สนับสนุนการจัดทำ Framework Agreement ภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๗ โดยประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญ เช่น เกษตร (ให้กำหนดวันยกเลิกการอุดหนุนส่งออก) NAMA และรับที่จะเปิดการเจรจาเรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยถือว่าเป็นเรื่องที่อยู่ใน Single undertaking เป็นต้น

- การประชุมระดับผู้นำประเทศกลุ่ม G๘ ระหว่างวันที่ ๘-๑๐ มิถุนายน ที่เกาะ Sea Island รัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา สนับสนุนให้สมาชิกร่วมกันดำเนินการเพื่อจัดทำ framework agreements ให้เสร็จภายในเดือนกรกฎาคม ศกนี้

- การประชุมอัครถัด ครั้งที่ ๑๑ ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๗ ณ เมืองเซาเปาโล ประเทศบราซิล ซึ่งจะมีการประชุมระดับรัฐมนตรีของกลุ่ม NG ๕ และการประชุมระดับรัฐมนตรีของกลุ่ม G๒๐ ด้วย เพื่อหาทางออกในปัญหาการเจรจาที่ยังค้างอยู่ ให้สามารถจัดทำ framework agreements ให้เสร็จภายในเดือนกรกฎาคมล่าสุด สมาชิกมีความเห็นร่วมกันที่จะจัดทำ July Package หรือกรอบความ

ตกลงเพื่อเป็นแนวทางการเจรจาต่อไปในเรื่องต่างๆ โดยมีเป้าหมายที่จะจัดทำให้เสร็จภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๗ (ก่อน Summer break) เพราะไม่ต้องการให้ปี ๒๕๔๗ เป็นปีที่สูญเปล่า จึงต้องการวางแนวทางสำหรับการเจรจาต่อไปในอนาคต เนื่องจากในช่วงครึ่งหลังของปี ๒๕๔๗ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญในหลายประเทศ เช่น การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๗ การเลือกตั้งรัฐสภา และปรับเปลี่ยนฝ่ายบริหารของสหภาพยุโรปในช่วงเดือนมิถุนายน และตุลาคมตามลำดับ เป็นต้น

นอกจากนี้ สมาชิกยังคงเห็นว่าการเจรจาาระบบพหุภาคีมีความสำคัญ แม้ว่าหลายประเทศเริ่มหันไปเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีมากขึ้นก็ตาม เพราะปัญหาหลายอย่างไม่สามารถแก้ไขได้โดยผ่านการทำความตกลง FTAs เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการเจรจาาระบบการค้าพหุภาคี เช่น การบังคับให้ประเทศพัฒนาแล้วต้องลดเลิกการอุดหนุนส่งออก การอุดหนุนภายใน และเปิดตลาดสินค้าเกษตร การแก้ไขความตกลง AD ให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น เป็นต้น ความคืบหน้าล่าสุด (การจัดทำ July Package) เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๗ ประธานคณะมนตรีทั่วไปได้เชิญประชุมหัวหน้าคณะผู้แทนสมาชิก WTO ทั้งหมดอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อขอทราบความเห็นสมาชิกในเรื่อง the shape of July Package โดยประธานฯ แจ้งว่า เอกสาร July Package จะประกอบด้วย ๕ paragraph คือ

(๑) paragraph ยืนยันมติโดฮา และยืนยันความตั้งใจของสมาชิกที่จะเจรจาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

(๒) เกษตร ซึ่งจะมี recommendation ของ TNC ตามที่ได้รับรายงานจากประธานกลุ่มเจรจา พร้อมรายละเอียดของ framework for negotiations ปรากฏใน annex A

(๓) ฝ้าย

(๔) NAMA ซึ่งจะมี recommendation ของ TNC ตามที่ได้รับรายงานจากประธานกลุ่มเจรจา พร้อมรายละเอียดของ framework for negotiations ปรากฏใน annex B

(๕) development issues พร้อมรายละเอียดหากสมาชิกสามารถตกลงกันได้ ปรากฏใน annex C

(๖) other negotiating issues โดยอาจมีรายละเอียดในเรื่องบริการ DSB TRIPS การค้าและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ขึ้นอยู่กับความคืบหน้าที่ประธานกลุ่มต่างๆ รายงานต่อ TNC

(๗) Singapore issues เป็นการตัดสินใจเริ่มการเจรจาเรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยมีรายละเอียดปรากฏใน annex D

(๘) work programme รวมทั้งเรื่องการจัดประชุมระดับรัฐมนตรี ครั้งที่ ๖ และการต่ออายุ moratorium ๒ เรื่อง คือ e-commerce และ TRIPS non-violation และ

(๙) paragraph ย้ำความพยายามที่จะให้ overall package มีความสมดุล ทั้งนี้ ประธานฯ ย้ำว่า July package ไม่ใช่ Ministerial Declaration และไม่ใช่ การทำ text เพื่อสรุปผลการเจรจา จึงหยิบยกเฉพาะเรื่องที่สำคัญเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องลงรายละเอียดของทุกเรื่อง สำหรับกระบวนการทำงานต่อไป ผู้อำนวยการใหญ่ WTO จัดการประชุม ในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๗ และประธานฯ จะเชิญประชุม

ระดับหัวหน้าคณะผู้แทนอย่างไม่เป็นทางการเต็มคณะอีกครั้งในช่วงต้นเดือนกรกฎาคม เพื่อพิจารณาความคืบหน้าในการเจรจา โดยหวังว่าจะสามารถออก Text ได้ในช่วงครึ่งแรกของเดือนกรกฎาคม สมาชิกส่วนใหญ่ เช่น สหรัฐฯ สหภาพยุโรป ไทย ฮังการี ญี่ปุ่น สิงคโปร์ จีน ปากีสถาน อินเดีย มาเลเซีย และนอร์เวย์ เป็นต้น สนับสนุน outline ของประธานฯ เพราะตระหนักถึงข้อจำกัดด้านเวลา จึงต้องการ focus shape of July Package อยู่เฉพาะเรื่องสำคัญตามที่ประธานฯ เสนออย่างไรก็ดี มีบางประเทศ เช่น อินเดียต้องการเพิ่ม paragraph เรื่องบริการ ประเทศกลุ่มประเทศแอฟริกา ต้องการเพิ่มเติมประเด็นอื่นๆ ที่คนเห็นว่าสำคัญไว้ใน July package ด้วย แต่ก็คาดว่า สมาชิกคงจะพยายามระมัดระวัง และพยายามรวมขอมเรื่อง shape of July package เพราะข้อจำกัดด้านเวลา ปัญหาว่าจะอยู่ substance หรือสาระของเรื่องต่างๆ ใน July package เพราะสมาชิกยังมีความเห็นต่างกันในเรื่องต่างๆ เช่น

- Singapore issues (เรื่องใหม่ๆ) ประเทศกลุ่มแอฟริกัน และ LDCs ต้องการให้ seek clarification ในเรื่อง Trade facilitation ก่อนเริ่มเจรจา และมาเลเซียต้องการ drop ๓ issues ที่เหลือออกจาก WTO Agenda ขณะที่สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่ผลักดันต้องการให้เปิดการเจรจาเรื่องใหม่ๆ ใน WTO มาโดยตลอด ยังไม่แสดงท่าทีชัดเจนว่าจะผลักดันเรื่องเหล่านี้แค่ไหน เป็นต้น

- เรื่องเกษตร ซึ่งสมาชิกยังไม่สามารถตกลงได้ในเรื่องสูตรการเปิดตลาด ในขณะที่เรื่องการกำหนดวันเพื่อยกเลิกการอุดหนุนส่งออก และการสร้างกฎระเบียบเพื่อจำกัด และลดการอุดหนุนภายในสินค้าเกษตรสมาชิกเริ่มมีท่าทีผ่อนปรนเข้าหากันมากขึ้น

สรุปความคืบหน้าการเจรจารอบโดฮา สถานะล่าสุด

การเจรจาการค้าพหุภาคีภายใต้กรอบองค์การการค้าโลกรอบโดฮานับเป็นรอบการเจรจาที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการเจรจารอบอุรุกวัย การเจรจารอบโดฮา หรือ DOHA Development Round (DDA) ถือเป็นรอบแห่งการพัฒนา มีความสำคัญยิ่งต่อสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การปฏิรูปการค้าสินค้าเกษตร ได้แก่ การเปิดตลาดสินค้าเกษตร และการลดการอุดหนุน ปัจจุบัน แม้ไทยจะพัฒนาการผลิตและการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปมากแล้ว แต่ไทยยังคงเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเกษตรอันดับ ๘ ของโลก ประชากรราว ๒๕ ล้านคน หรือประมาณร้อยละ ๔๐ อยู่ในภาคเกษตร และเป็นผู้มีรายได้น้อย ไทยจึงต้องผลักดันให้การค้าสินค้าเกษตรโลกมีความเป็นธรรม เพื่อส่งเสริมให้สินค้าเกษตรของไทยสามารถขายได้ในตลาดโลกในราคาที่เหมาะสม นำไปสู่ความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่เกษตรกรไทย

การเจรจารอบโดฮาเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การค้าโลกเป็นไปอย่างเสรีและมีความเป็นธรรมมากขึ้น โดยมีประเด็นเจรจา ๘ เรื่อง คือ การปฏิรูปการค้าสินค้าเกษตร การเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม (Non-Agriculture Market Access: NAMA) การเปิดตลาดการค้าบริการ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การปรับปรุงกฎเกณฑ์ทางการค้า การจัดทำข้อมติเรื่องการอำนวยความสะดวกทาง

การค้า การปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาท ประเด็นเรื่องการค้าและสิ่งแวดล้อม และการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติตามพันธกรณีรอบอุรุกวัย

ในระยะ ๒-๓ ปี ที่ผ่านมา ประเทศสมาชิก WTO ยังไม่สามารถเจรจาหาข้อยุติร่วมกันได้ ในหลาย ๆ ประเด็น ทำให้การเจรจารอบโคซาประสบภาวะชะงักงัน ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร การเจรจา ในเรื่องที่สำคัญ เช่น การปฏิรูปการค้าสินค้าเกษตร และ NAMA มีความอ่อนไหวสูง และประเทศสมาชิกก็ มีท่าทีแตกต่างกันค่อนข้างมาก นอกจากนี้ การจะได้ข้อสรุปการเจรจา ก็ยังต้องยึดหลักฉันทามติ (ทุกฝ่ายเห็น พ้องต้องกัน/ไม่มีประเทศใดคัดค้าน) จึงทำให้ได้ข้อสรุปค่อนข้างยาก

ในปี ๒๕๕๑ ผู้อำนวยการใหญ่องค์การการค้าโลก (Mr. Pascal Lamy) และประเทศสมาชิก ต่างมุ่งมั่นที่จะปิดการเจรจารอบโคซา โดยได้จัดการประชุมระดับรัฐมนตรีองค์การการค้าโลกขึ้นในเดือน กรกฎาคม ๒๕๕๑ ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อหาข้อสรุปในประเด็นสินค้าเกษตรและ สินค้าอุตสาหกรรมเพื่อเตรียมการนำไปสู่ข้อตกลงของการเจรจารอบโคซา ซึ่งประเทศไทย มี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายชิงขวัญ แสงสุวรรณ) เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนเข้าร่วมการประชุม ดังกล่าวร่วมกับประเทศสมาชิกสำคัญอื่น ๆ อีก ๓๔ ประเทศ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้เข้าร่วมการประชุมกลุ่ม Cairns (Cairns Group) ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตร และการประชุมเพื่อหยั่งท่าทีการ เปิดตลาดการค้าบริการ หรือ Signaling Conference

แม้ว่าการประชุม Signaling Conference ได้ผลดีในระดับหนึ่ง แต่การเจรจาเปิดตลาดสินค้า เกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมกลับไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างอินเดียกับสหรัฐฯ ในเรื่องการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard Mechanism – SSM) สำหรับสินค้าเกษตร

จนถึงปัจจุบัน การเจรจารอบโคซาก็ยังไม่อาจปิดรอบได้ แต่สมาชิกส่วนใหญ่ยังคงเชื่อมั่น ในระบบเจรจาการค้าพหุภาคีและระบบการระงับข้อพิพาท ซึ่งช่วยป้องกันปัญหาการปกป้องตลาดอันอาจ เกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน และยังคงสนับสนุนการเจรจารอบโคซา พร้อมทั้ง เร่งรัด ให้เจรจาต่อในทุก ๆ เรื่องรวมถึง การค้าบริการ กฎระเบียบ ทรัพย์สินทางปัญญา การอำนวยความสะดวก ทางการค้า และการค้าและสิ่งแวดล้อม ผู้อำนวยการใหญ่องค์การการค้าโลก (Mr. Pascal Lamy) จึงเชื่อมั่น ว่า ประเทศสมาชิกภายใต้การผลักดันของสมาชิกสำคัญอย่างสหรัฐฯ ในรัฐบาลของประธานาธิบดีโอบามา จะสามารถประนีประนอมตกลงเรื่องที่ยังค้างค้ำได้ และ โอกาสการปิดรอบภายในปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ ก็มีสูง

ความสำเร็จของการเจรจารอบโคซาจะทำให้การกระจายประโยชน์ระหว่างประเทศพัฒนา แล้วและประเทศกำลังพัฒนามีความสมดุลมากขึ้น กฎเกณฑ์ทางการค้าที่เสรีและเป็นธรรมจะทำให้ประเทศ ที่พัฒนาแล้วไม่สามารถดำเนินนโยบายปกป้องตลาดภายในของตน ไม่ว่าจะเป็นการอุดหนุนการส่งออก การอุดหนุนภายใน และการสร้างข้อกีดกันในการนำเข้า ซึ่งส่งผลให้การผลิตและการค้าถูกบิดเบือนไปดังที่ เคยเป็นมา

ระบบการค้าพหุภาคีหลังโดฮา*

ระบบการค้าพหุภาคีประกอบด้วยกฎกติกาการค้าพหุภาคี และองค์การการค้าโลก กฎกติกาการค้าพหุภาคีในปัจจุบันประกอบด้วยความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General – Agreement on Tariffs and Trade : GATT, ๑๙๔๗) และความตกลงมาร์ราเกชจัดตั้งองค์การการค้าโลก (The Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization) การบริหารจัดการกฎกติกา ดังกล่าวอยู่ภายใต้องค์การการค้าโลก ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายหลังการเจรจาอบอุรุกวัย

หลังจากบังคับใช้กฎกติกาดังกล่าวได้ไม่นาน องค์การการค้าโลกก็พยายามเปิดการเจรจา การค้าพหุภาคีรอบใหม่ โดยสามารถรวบรวมความเห็นพ้องจากประเทศสมาชิกได้ในประชุมระดับรัฐมนตรี ครั้งที่ ๔ ที่กรุงโดฮา ประเทศกาตาร์ในปี ๒๕๔๔ ประเทศสมาชิกร่วมกันกำหนดเป้าหมายหลักของการเจรจาการค้ารอบใหม่นี้ว่า ระบบการค้าพหุภาคีจะต้องให้ความสำคัญกับการค้าที่เป็นธรรมและการพัฒนา ของประเทศด้อยพัฒนามากขึ้น อย่างไรก็ตาม การเจรจาในรอบโดฮาที่ผ่านมากกว่า ๗ ปี ยังไม่สามารถหา ข้อสรุปเกี่ยวกับกฎกติกาการค้าพหุภาคีในอนาคตได้ แต่สังคมเศรษฐกิจโลกกลับได้ข้อสรุปอย่างกว้าง ๆ ไปแล้วว่าระบบการค้าพหุภาคีกำลังเสื่อมถอยและเป็นกลไกที่ขาดประสิทธิภาพ ปัญหาเชิงสถาบันของ ระบบการค้าพหุภาคีสะท้อนออกมาในรายงาน The Future of WTO : Addressing Institutional Challenges in the New Millennium ในปี ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ระบบการค้าพหุภาคีจากกลุ่มนักวิชาการที่มีชื่อเสียงนำโดยนาย Peter Sutherland อดีตผู้อำนวยการ ของแอกตต์

- การพิจารณาระบบการค้าพหุภาคีหลังโดฮาจะพิจารณาใน ๓ ประเด็นอันได้แก่
- (๑) การบังคับใช้กฎกติกาการค้าพหุภาคีที่ผ่านมา
 - (๒) องค์การการค้าโลกกับความล่าช้าของรอบโดฮา
 - (๓) กฎกติกาการค้าพหุภาคีในอนาคตกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมเศรษฐกิจโลก

๑. การบังคับใช้กฎกติกาพหุภาคีที่ผ่านมา

ระบบการค้าพหุภาคีกำลังสูญเสียสถานะศูนย์กลางในการผลักดันการเติบโตของการค้าโลก ประเทศต่าง ๆ เริ่มหันไปเปิดเสรีการค้าโดยไม่ต้องอาศัยกลไกพหุภาคีขององค์การการค้าโลกมากขึ้นเรื่อย ๆ

* ที่มา : สุนทร ดันมันทอง.(๒๕๕๒).ระบบการค้าพหุภาคีหลังโดฮา [ข้อมูลออนไลน์] สืบค้นจาก :

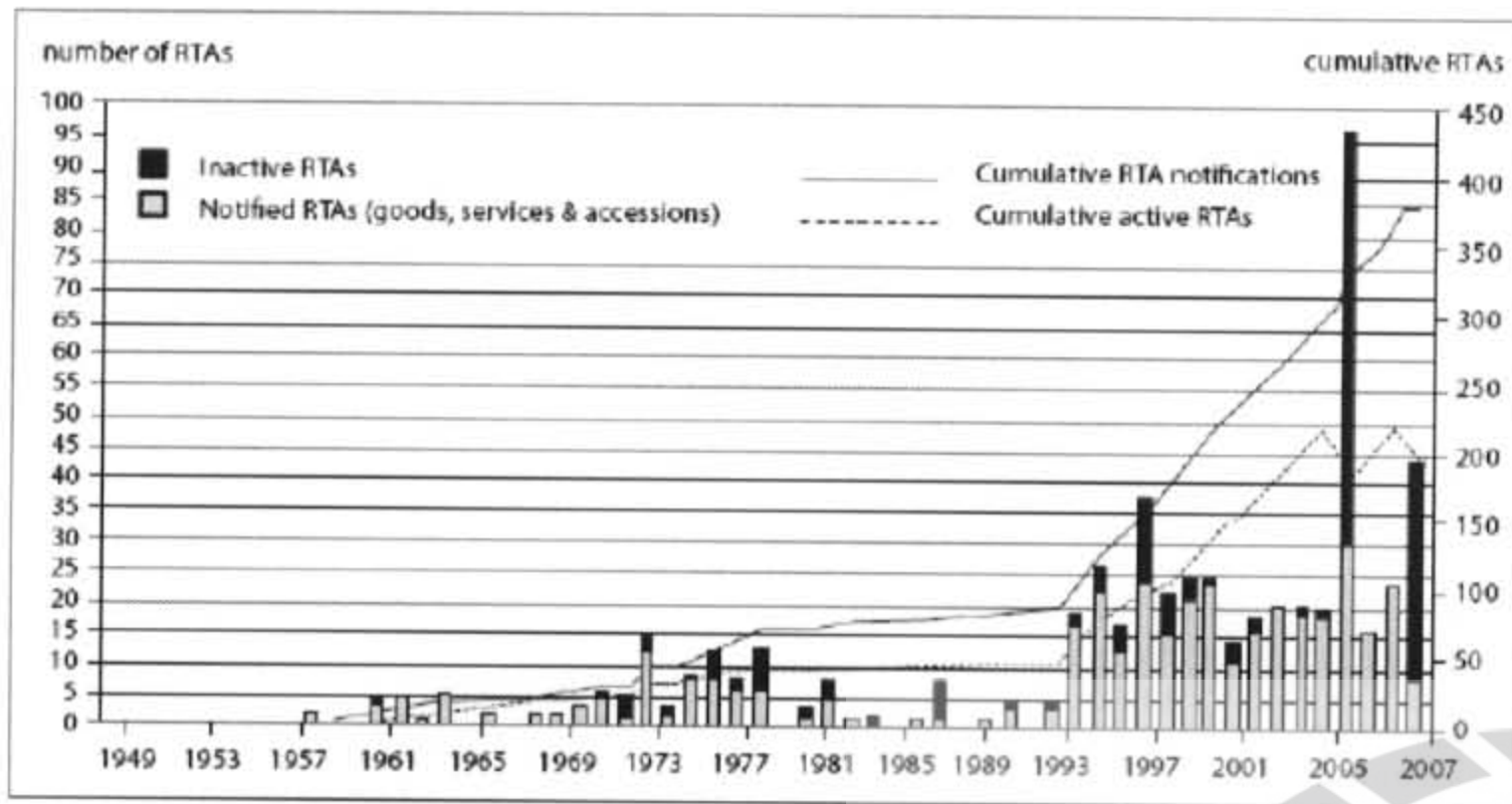
<http://www.thailandwto.org/> [๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๒]

ทำให้ในขณะที่เปิดภาษีศุลกากรที่ผูกพันจากความตกลงรอบอุรุกวัยยังคงไม่เปลี่ยนแปลง และการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบโดฮาไม่คืบหน้าการค้าของโลกในช่วงปี ๒๕๔๕ - ๒๕๔๘ ก็สามารถเติบโตอย่างต่อเนื่อง ส่วนสำคัญเป็นเพราะรัฐบาลต่าง ๆ หันไปเปิดเสรีการค้าโดยไม่ผ่านกลไกพหุภาคี ดังจะเห็นได้จากแนวโน้มของความตกลงการค้าในระดับภูมิภาค (Regional Trade Agreement : RTA) ที่เพิ่มสูงขึ้นนับตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ ๒๕๓๐ (ดูภาพประกอบที่ ๑) ผลก็คือ ในกรณีสินค้าภาษีศุลกากรที่เรียกเก็บจริง (Applied Tariffs) ส่วนใหญ่ลดลงต่ำกว่าภาษีศุลกากรที่ผูกพัน (Bound Tariffs) ตามความตกลงการค้าขององค์การการค้าโลก (ดูภาพประกอบที่ ๒) ในกรณีของภาคบริการนโยบายการเปิดเสรีการค้าบริการของประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันก็รุดหน้าไปไกลกว่าความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) และข้อเสนอที่เกิดขึ้นในการเจรจา (ดูภาพประกอบที่ ๓) ทำให้หากการเจรจารอบโดฮาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันนี้สำเร็จ ภาษีศุลกากรที่ผูกพันโดยเฉลี่ยก็จะยังสูงกว่าภาษีศุลกากรที่เรียกเก็บจริงอยู่ดี ช่วงห่างดังกล่าวทำให้ประเทศสมาชิกสามารถเรียกเก็บภาษีศุลกากรมากขึ้น โดยที่ไม่ขัดต่อข้อตกลงการค้าพหุภาคีในอนาคต นี่แสดงให้เห็นว่า ผลได้ในด้านการเปิดเสรีการค้าจากการเจรจารอบโดฮาอาจมีไม่มากเท่าที่คาดหวังไว้ และระบบการค้าพหุภาคีอาจมีใช้กลจักรตัวหลักในการสร้างความเติบโตทางการค้าของโลก

ภาพประกอบที่ 1

ความตกลงการค้าระดับภูมิภาคในช่วงปี 2500-2550

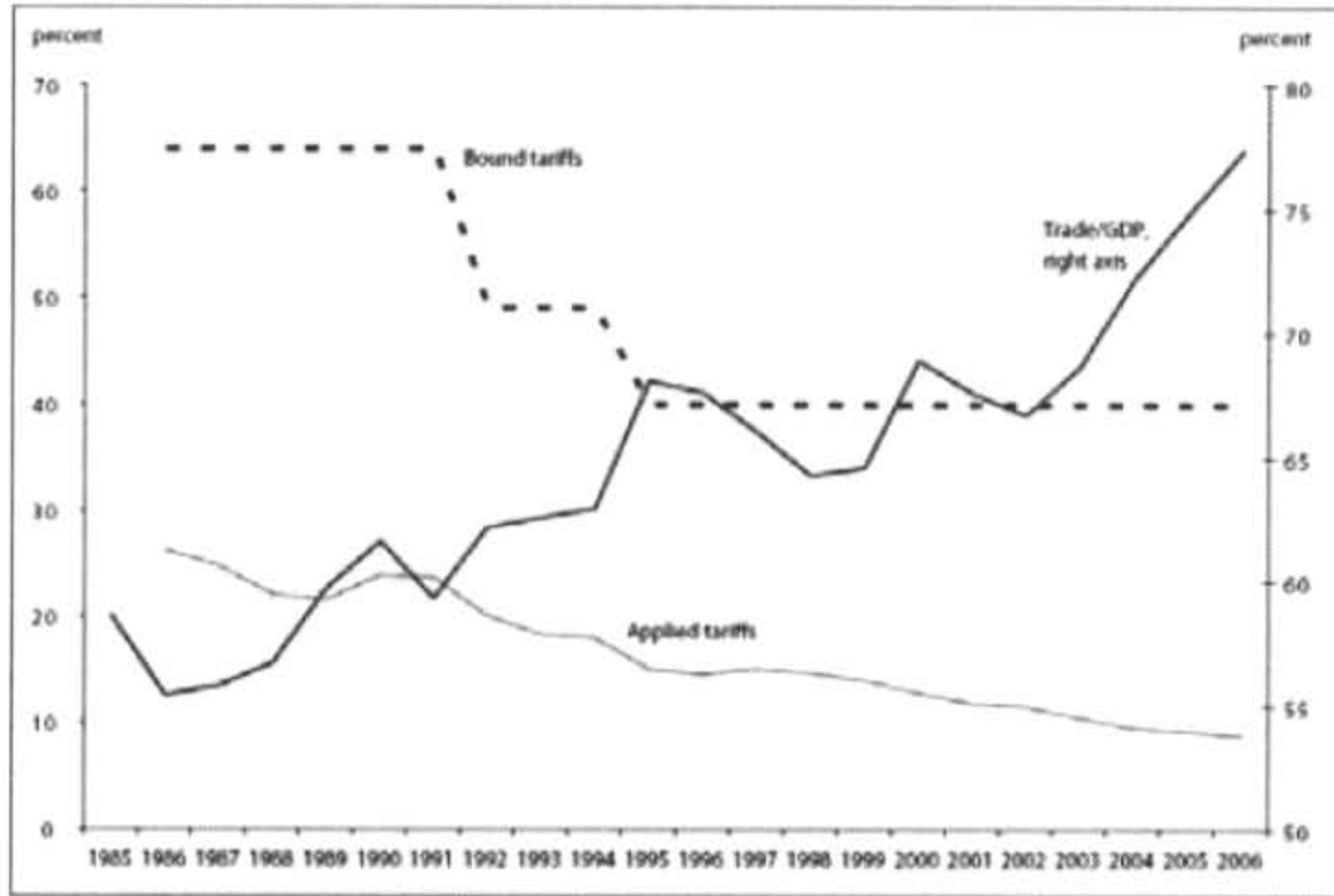

RTAs – regional trade agreements

Source: WTO Regional Trade Agreements: Facts and Figures, 2007, available at www.wto.org (accessed on September 23, 2008).

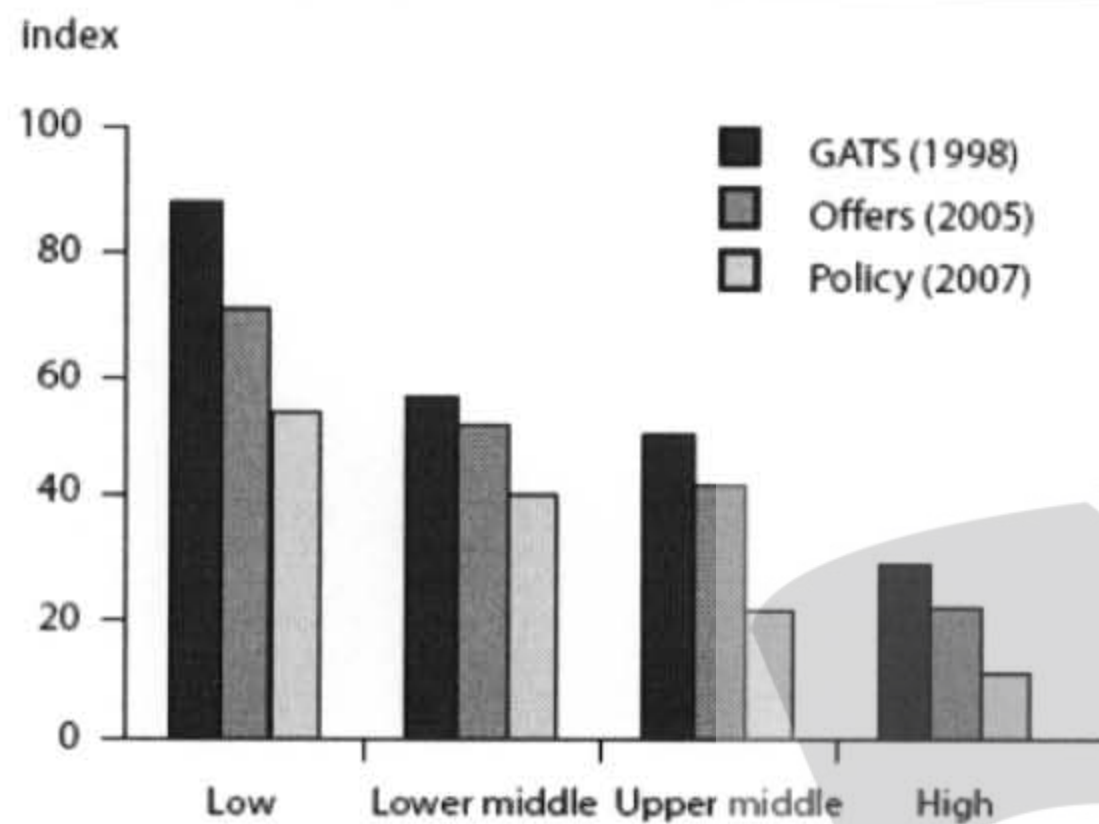

ภาพประกอบที่ 2
แนวโน้มการค้าและภาษีศุลกากรในช่วงปี 2528-2549

Sources: World Bank's World Development Indicators and World Integrated Trade Solution database.

ภาพประกอบที่ 3
เปรียบเทียบพันธผูกพันภายใต้ GATS ข้อเสนอในรอบโตฮา
และนโยบายของรัฐบาลต่างๆในปัจจุบัน

Source: Gootliz and Mattoo (2008).

LIART

แนวโน้มของความตกลงการค้าในระดับภูมิภาคยังทำให้หลักการการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่
ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most – Favored National Treatment : MFN) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของระบบ
การค้าพหุภาคี กลายเป็นข้อยกเว้นมากกว่าเป็นหลักการการค้าของโลก นโยบายการค้าของประเทศสมาชิก
จะได้รับอิทธิพลจากพันธระตามความตกลงการค้าในระดับภูมิภาคจำนวนมาก และทับซ้อนกับความตกลง
ขององค์การการค้าโลก จนประเทศสมาชิกไม่สามารถปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกด้วยกันอย่างเท่าเทียม
แต่ต้องเลือกปฏิบัติตามความตกลงการค้าระดับภูมิภาคที่ผูกพันอยู่

ระบบการค้าพหุภาคีเริ่มเผชิญกับความท้าทายจากการดำเนินนโยบายของประเทศ
มหาอำนาจ รวมทั้งประเทศสมาชิกอื่น ๆ ดังเช่นในกรณีกฎหมายการเกษตรของสหรัฐฯ ในปัจจุบัน
(The US Farm Bill ๒๐๐๘) และบทบัญญัติ “Buy America” ในแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจของสหรัฐฯ
กฎหมายการเกษตรของสหรัฐฯ ในปัจจุบันสัมพันธ์ต่อการละเมิดบทบัญญัติเรื่องการอุดหนุนสินค้าเกษตร
ขององค์การการค้าโลก หากราคาสินค้าเกษตรและอาหารพุ่งสูงขึ้น และสวนทางกับเป้าหมายการสร้าง
ระบบการค้าพหุภาคีที่เป็นธรรมเพื่อผลประโยชน์ของประเทศด้อยพัฒนาในการเจรจาอบโตฮา ขณะที่
บทบัญญัติ “Buy America” ของรัฐบาลโอบามาถูกประเทศคู่ค้าวิพากษ์วิจารณ์ว่าอาจเป็นการกีดกันทาง
การค้าและขัดต่อหลักการขององค์การการค้าโลก นอกจากนี้ หลังจากเกิดวิกฤตการณ์การเงินครั้งล่าสุด
ธนาคารโลก (World Bank) รายงานว่า มีการออกมาตรการทางการค้าที่มีลักษณะควบคุมการค้ามากขึ้น
๖๖ มาตรการ ซึ่งครึ่งหนึ่งเป็นการเพิ่มภาษีศุลกากร และที่เหลือเป็นการใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร ใน
จำนวนนี้มีการดำเนินการไปแล้ว ๔๗ มาตรการ นอกจากนี้ จำนวนคดีความเกี่ยวกับการตอบโต้การทุ่ม
ตลาด (Anti - dumping) เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในปี ๒๕๕๑ เมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๕๐ การใช้
มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดเพิ่มร้อยละ ๑๕ มีผลให้อัตราภาษีศุลกากรเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๒๒ โดย
ประเทศที่ใช้มาตรการดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ความท้าทายที่บังเกิดขึ้นนี้สะท้อนให้เห็น
ถึงข้อจำกัดพื้นฐานของระบบการค้าพหุภาคีในการบังคับใช้กฎกติกาการค้าพหุภาคีกับประเทศสมาชิก

๒. องค์การการค้าโลกกับความล่าช้าของรอบโตฮา

องค์การการค้าโลกกำหนดระยะเวลาในการเจรจาอบโตฮาไว้ว่า จะบรรลุข้อตกลงให้ได้
ภายในปี ๒๕๔๘ แต่การเจรจาอบโตฮาเริ่มออกอาการโคม่าหลังจากการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งที่ ๕
ที่เมืองแคนนูน ประเทศเม็กซิโกในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จบลงโดยไร้ข้อสรุปใด ๆ ที่จำเป็นสำหรับ
การดำเนินการเจรจาอบโตฮาต่อไป ที่ประชุมครั้งนั้นไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องสินค้าเกษตรและ
เรื่องสืบเนื่องจากการประชุมที่สิงคโปร์ (Singapore Issues) หลังจากแคนนูนรอบโตฮาก็อยู่ในสภาพ
ไร้ทิศทางไร้ทาง ประเทศสมาชิกกว่า ๑๕๐ ประเทศ ตกลงกันได้เพียงกำหนดการในการจัดการอุดหนุน
การส่งออกสินค้าเกษตรในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เท่านั้นในการประชุมรัฐมนตรีที่ฮ่องกงในช่วงปลายปี
พ.ศ. ๒๕๔๘ ความพยายามครั้งล่าสุดในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑ แม้จะพอมิข้อสรุปในการเจรจาประเด็น

อยู่บ้าง แต่การเจรจาก็จบลงเนื่องจากความไม่ลงรอยกันในเรื่องการเปิดการค้าเสรีสินค้าอุตสาหกรรมระหว่างประเทศที่ต้องการเปิดการค้าเสรีอย่างเสรีรัฐฯ กับประเทศที่ต้องการความยืดหยุ่นจากการค้าเสรีอย่างอินเดีย

ความล่าช้าของการเจรจารอบโดฮาอาจอธิบายด้วยเหตุปัจจัยอย่างน้อย ๕ ประการกล่าวคือ **ประการแรก** เป็นผลจากพฤติกรรมของประเทศสมาชิก ดังเช่นความไม่เต็มใจของจีนและอินเดียในการเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับประเทศพัฒนา

ประการที่สอง ความยากลำบากในทางการเมืองในการปฏิรูปนโยบายของประเทศมหาอำนาจให้สอดคล้องกับการเจรจารอบโดฮา ดังเช่นความล้มเหลวในการปฏิรูปนโยบายการเกษตรของสหรัฐฯ และยุโรป

ประการที่สาม การเปลี่ยนแปลงการกระจายอำนาจในสังคมเศรษฐกิจโลก ทำให้กลยุทธ์ของประเทศพัฒนาที่เคยใช้ได้ผลในอดีตไม่สามารถนำมาใช้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการได้ง่าย ๆ แต่ต้องต่อรองหรืออาศัยความร่วมมือจากประเทศกำลังพัฒนามากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งจากประเทศกำลังพัฒนาที่รวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองหรือจากประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ เช่น จีน อินเดีย และบราซิล ซึ่งก้าวไปเป็นกลุ่มประเทศชั้นนำในรูปของ G-๗ ในการกำหนดทิศทางของการค้าพหุภาคี

ประการที่สี่ อุปสรรคจากกระบวนการเจรจาพหุภาคีขององค์การการค้าโลก เช่น ประเด็นการเจรจาในรอบโดฮา ซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่เจรจาเพื่อเปิดเสรีการค้าได้ยาก การบรรลุนั้นทมิติกจากประเทศสมาชิกกว่า ๑๕๐ ประเทศ วิธีการเจรจาแบบม้วนเดียวจบ (Single - undertaking) ซึ่งเคยใช้ได้ผลในรอบอุรุกวัยแต่ยังไม่ได้ผลในรอบโดฮา

และ**ประการสุดท้าย** บทบาทของภาคเอกชนที่เคยเป็นกลุ่มล็อบบี้หลักในรอบอุรุกวัย เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมยา กลุ่มสถาบันการเงิน และสมาคมที่ผลักดันการปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น มีน้อยลงไปอย่างเห็นได้ชัดในรอบโดฮา ความล่าช้าของรอบโดฮานี้กำลังสะท้อนให้เห็นว่าระบบการค้าพหุภาคีเป็นกลไกที่ขาดประสิทธิภาพในการเปิดเสรีการค้าของโลก

๓. กฎกติกาการค้าในอนาคตกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมเศรษฐกิจโลก

การเจรจารอบโดฮาเพื่อร่างกฎกติกาการค้าพหุภาคีในอนาคตไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมเศรษฐกิจโลก ซึ่งสามารถส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก วาระสำคัญของการเจรจาการค้ารอบโดฮาอยู่ที่การส่งเสริมระบบการค้าพหุภาคีที่เป็นธรรมมากขึ้น และให้ความสำคัญกับความจำเป็นและผลประโยชน์ของประเทศด้อยพัฒนาเป็นหลัก จนมีการขนานนามการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบนี้ว่า “รอบแห่งการพัฒนาโดฮา” (Doha Development Round) ประเด็นสำคัญในการเจรจาที่ผ่านมาอยู่ที่ดุลยภาพระหว่างการเปิดเสรีการค้า เช่น การเข้าถึงตลาดสินค้าที่มีใช้สินค้าเกษตรและการเปิดเสรีการค้าภาคบริการกับการส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรมเพื่อผลประโยชน์ของประเทศ

ค้อยพัฒนา เช่น การลดการอุดหนุนสินค้าเกษตรที่บิดเบือนการค้า กลไกการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard Mechanism) และการปฏิบัติที่พิเศษและแตกต่าง (Special and Differential Treatment) สำหรับประเทศกำลังพัฒนา เป็นต้น

สังคมเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไปพร้อม ๆ กับการดำเนินการเจรจารอบโดฮา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจโลกที่สำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ วิกฤตอาหารและราคาสินค้าเกษตร วิกฤตการณ์พลังงานการปรับแต่งค่าเงินให้ต่ำกว่าความเป็นจริงและการบิดเบือนการค้า ปัญหาฟองสบู่จากสภาพคล่องส่วนเกินในตลาดทุน (Excess Liquidity) และวิกฤตการณ์การเงิน บทบาทของกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ (Sovereign Wealth Fund) และปัญหาการเปลี่ยนแปลงชั้นบรรยากาศและภาวะโลกร้อน ประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นร้อนที่สามารถส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกได้ เช่น ในช่วงวิกฤตการณ์อาหารและราคาสินค้าเกษตร นโยบายการควบคุมการส่งออกอาหารและการส่งเสริมพลังงานชีวภาพในประเทศผู้ผลิตอาหารกลับซ้ำเติมให้วิกฤตการณ์ในประเทศอื่น ๆ หนักหนามากขึ้น โดยเฉพาะประเทศยากจน รวมทั้งประเทศผู้นำเข้าอาหารสุทธิ บทเรียนของวิกฤตการณ์อาหารและราคาสินค้าเกษตรก็คือ ประเทศที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ ประเทศที่ลดภาษีศุลกากรจนต้องพึ่งพาการนำเข้าอาหาร ประเทศที่รัฐยังคงมีบทบาทในภาคการเกษตรและใช้ภาษีศุลกากรปกป้องภาคเกษตรกรรมของคนกลับอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าในการรับมือกับวิกฤตการณ์อาหาร ในกรณีวิกฤตการณ์พลังงานระบบการค้าพหุภาคียังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการควบคุมการส่งออกน้ำมันของกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (OPEC) ได้ นอกจากนี้ การปรับแต่งค่าเงินให้ต่ำกว่าความเป็นจริงเพื่อผลประโยชน์ในการส่งออกของประเทศผู้ส่งออกบางประเทศส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลและบิดเบือนการค้าในทำนองเดียวกับการเรียกเก็บภาษีการนำเข้าหรือการอุดหนุนการส่งออก เป็นต้น หลายประเด็นอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องการค้าระหว่างประเทศโดยตรงและอยู่ในขอบเขตของความตกลงของแอกต์ / องค์การการค้าโลก แต่มิได้เป็นวาระสำคัญของการเจรจารอบโดฮา

เหตุที่การเจรจารอบโดฮาไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันมาจากความล่าช้าของการเจรจการค้ารอบโดฮา การเปลี่ยนแปลงในสังคมเศรษฐกิจโลกเป็นผลจากปัจจัยและตัวละครต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ ระบบรัฐ และกลไกการควบคุมกิจกรรมเศรษฐกิจในระดับโลกอย่างหลวม ๆ แต่การเจรจารอบโดฮาดำเนินไปตามกรอบการเจรจาการค้าที่ประเทศสมาชิกร่วมกันกำหนดตามสภาพแวดล้อมทางสังคมเศรษฐกิจโลกและความเป็นไปได้ทางการเมืองในการเจรจาการค้าพหุภาคีในปี ๒๕๔๔ ความล่าช้าของรอบโดฮาไม่ผลให้การเจรจการค้ารอบโดฮาไม่สามารถครอบคลุมประเด็นปัญหาใหม่ ๆ ในสังคมเศรษฐกิจโลกได้

LIART

ข้อโต้แย้งสำคัญก็คือ หากการเจรจารอบโคซาเริ่มไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมเศรษฐกิจโลกมากขึ้น องค์การการค้าโลกควรตอบสนองอย่างไร Aaditya Mattoo and Arvind Subramanian แห่ง Peterson Institute for International Economics เสนอว่า การเจรจารอบโคซาควรตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยการขยายประเด็นการเจรจาให้ครอบคลุมประเด็นใหม่ๆ ที่สามารถส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แต่ Ernesto Zedillo จากมหาวิทยาลัยเยลล์ ก็ได้แย้งว่าการเจรจารอบโคซาในปัจจุบันก็มีงานหนักหนา (overload) อยู่แล้วจากประเด็นการเจรจาและเป้าหมายมากมายที่ต้องบรรลุให้ได้เกินกว่าที่จะขยายความรับผิดชอบไปสู่ประเด็นอื่น ๆ ข้อโต้แย้งจากทั้งสองฝ่ายล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่ควรพิจารณาทั้งสิ้น เพราะต่างสะท้อนถึงปัญหาในการจัดการปัญหาในระดับโลกขององค์กรเหนือรัฐและความร่วมมือในระดับพหุภาคี

อย่างไรก็ตาม ระบบการค้าพหุภาคียังคงเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาที่ลำพังแต่ละประเทศอาจแก้ปัญหาได้หรือการแก้ปัญหาของแต่ละประเทศอาจทำให้ผลลัพธ์ต่อสังคมเศรษฐกิจโลกโดยรวมเลวร้ายลง แต่ระบบการค้าพหุภาคีหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเศรษฐกิจโลก เพื่อมิให้กลายเป็นกลไกที่หมดความหมายในอนาคตในขณะเดียวกัน ผลได้ในด้านการเปิดการค้าเสรีและความล่าช้าของการเจรจารอบโคซามีได้หมายความว่าประเด็นสำคัญที่อยู่ในกรอบการเจรจาในปัจจุบันจะมีความสำคัญลดน้อยลงแต่อย่างใด ในทางกลับกันระบบการค้าพหุภาคีควรรักษาเป้าหมายในการส่งเสริมระบบการค้าพหุภาคีที่เป็นธรรมมากขึ้น และให้ความสำคัญกับความจำเป็นและผลประโยชน์ของประเทศด้อยพัฒนาเป็นหลักไว้ เพราะระบบการค้าพหุภาคีที่เป็นประโยชน์ต่อมวลสมาชิกอย่างสมดุลจะสามารถรักษาความชอบธรรมในการใช้บังคับกฎกติกา กับประเทศสมาชิกทั้งหมดได้ แต่ปัญหามีอยู่ว่า การบรรลุเป้าหมายทั้งสองประการดังกล่าวมีความเป็นไปได้ในทางการเมืองในการค้าพหุภาคีมากน้อยแค่ไหน

บทบาทของไทยในองค์การการค้าโลก*

จากความสำคัญของ WTO ทำให้ไทยต้องแสดงบทบาทใน WTO เพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของไทย ทั้งในฐานะผู้ส่งออกและในฐานะที่จะต้องให้การคุ้มครองปกป้องสินค้าและบริการที่มีความอ่อนไหวของประเทศ ตลอดจนในฐานะประเทศกำลังพัฒนาขนาดกลางในเวทีการค้าโลก นอกจากไทยจะได้เข้าร่วมการประชุมต่างๆ และเจรจาในนามของประเทศไทยแล้ว ไทยยังได้เข้าร่วมประชุมกับกลุ่มประเทศสมาชิกที่มีท่าทีคล้ายกันเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นในเรื่องสถานการณ์การเจรจา ตลอดจนเพื่อให้การผลักดันประเด็นต่างๆ ของไทยมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นด้วย เช่น ร่วมกับกลุ่มเคร์นส์และกลุ่ม G๒๐ ในการเจรจากษัตริย์ กลุ่ม AD Friends ในการเจรจากฎระเบียบ กลุ่มอาเซียนในการเจรจาเพื่อจัดทำกติกาปกป้องฉุกเฉินสำหรับการค้าบริการ และกลุ่ม GI Friends เพื่อผลักดันเรื่องการขยายสินค้าที่จะได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และร่วมกับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ เพื่อผลักดันเรื่องการแก้ไขปัญหายาจำเป็น เป็นต้น โดยที่การเจรจาใน WTO ครอบคลุมเรื่องต่างๆ ที่หลากหลาย ทำให้ไทยและสมาชิกต่างๆ จึงแตกต่างกันไปตามผลประโยชน์ในแต่ละเรื่อง ไม่จำเป็นว่าประเทศกำลังพัฒนาเหมือนกัน จะต้องรวมกลุ่มกันเพื่อต่อสู้กับประเทศพัฒนาแล้วทุกครั้ง ในบางเรื่องไทยก็อาจเป็นพันธมิตรกับประเทศพัฒนาแล้วที่มีผลประโยชน์ร่วมกันก็ได้ เช่น

- ในกลุ่มเคร์นส์ ไทยเป็นพันธมิตรกับออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดา เพื่อผลักดันการเปิดตลาดสินค้าเกษตร
- ในกลุ่ม AD Friends ไทยเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น แคนาดา นอร์เวย์ และประเทศกำลังพัฒนาเช่น เกาหลี ซิลิ ฮองกง สิงคโปร์ เป็นต้น เพื่อร่วมกันผลักดันการปรับปรุงแก้ไขความตกลง AD ให้ลดการใช้ดุลยพินิจของผู้ไต่สวน และมีความชัดเจน เป็นธรรมมากขึ้น
- ในกลุ่ม GI Friends ไทยเป็นพันธมิตรกับสหภาพยุโรป อินเดีย เพื่อผลักดันให้มีการขยายความคุ้มครองสินค้าที่จะได้รับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- ในกลุ่ม G๒๐ ไทยได้เข้าร่วมกับประเทศกำลังพัฒนา เช่น บราซิล จีน อินเดีย อินโดนีเซีย เป็นต้น เพื่อสร้างพลังต่อรองกับประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ให้เปิดตลาด เลิกการอุดหนุนส่งออก และลดการอุดหนุนภายในสินค้าเกษตร ซึ่งหากไม่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรเหล่านี้คงจะเป็นเรื่องลำบากที่จะต่อรองกับประเทศขนาดใหญ่ให้เปิดเสรีเกษตร

* ที่มา : Eduzones Elibrary. สารานุกรมฟรี [ข้อมูลออนไลน์.]

สืบค้นจาก <http://adviser.eduzones.com/offy/๔๔> [๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๒]

ไทยได้ประโยชน์อะไรจาก WTO

การที่ไทยเป็นสมาชิก WTO ทำให้ไทยได้รับประโยชน์จากการที่สมาชิกซึ่งปัจจุบันมีจำนวน ๑๕๓ ประเทศ ครอบคลุมทุกภูมิภาคทั่วโลก ทั้งประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา จะต้องปฏิบัติตามหลักการค้าเสรี และเป็นธรรมของ WTO นอกจากนี้ ยังได้รับประโยชน์จากหลักการทั่วไปของ WTO เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (MFN และ National Treatment) หลักการเรื่องความโปร่งใส หลักการคุ้มครองผู้ผลิตภายในด้วยภาษีศุลกากรเท่านั้น เป็นต้น รวมทั้ง ประโยชน์จากพันธกรณีที่สมาชิกผูกพันไว้ในความตกลงย่อยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าภาษีศุลกากร การอุดหนุน และอุปสรรคทางการค้าต่างๆ การเปิดเสรีสินค้าเกษตร การเปิดเสรีสินค้าสิ่งทอ การใช้มาตรการสุขอนามัยต่างๆ ต้องเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้นการมีกฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศของ WTO ช่วยส่งเสริมให้การแข่งขันทางการค้าเป็นธรรม และสร้างความมั่นใจให้แก่ทั้งผู้ค้าและผู้ลงทุน ผู้ผลิตและผู้ส่งออกสามารถคาดการณ์และวางแผนการค้าระหว่างประเทศล่วงหน้าได้ เนื่องจากผู้บริโภคมีทางเลือกจากการมีผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น ตลอดจนได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพมากขึ้นและราคาถูกลง ซึ่งเป็นผลจากการเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศในระบอบที่มีเวทีในการร้องเรียนข้อพิพาททางการค้า และมีแนวร่วมในการต่อสู้กับประเทศใหญ่ในกรณีที่ประเทศเหล่านั้นมีการใช้มาตรการที่บิดเบือนการค้า ซึ่งไทยได้รับประโยชน์ และชนะเลิศที่ประเทศอื่นๆ กีดกันการค้าในหลายกรณี เช่น

- กรณีกำหนดราคาอ้างอิงนำเข้าข้าวของสหภาพยุโรป ไทยขอหารือ และเจรจาตกลงได้ โดยสหภาพยุโรปเพิ่มโควตาแป้งมันสำปะหลัง และลดภาษีนำเข้าข้าวให้เป็นการชดเชย

- กรณีที่สหรัฐฯ นำเรื่องการอนุรักษ์เต่าทะเลมาเป็นข้ออ้างในการกีดกันการนำเข้ากุ้ง ซึ่งไทยยกเรื่องขึ้นฟ้องใน WTO และสามารถแก้ไขปัญหาคือ

- กรณีที่อียิปต์ที่ห้ามนำเข้าปลาทุนากระป๋องของไทย โดยอ้างว่าผลิตจากน้ำมันถั่วเหลือง GMOs ซึ่งไทยได้ขอหารือกับอียิปต์ภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทของ WTO และสามารถผลักดันให้อียิปต์ยกเลิกมาตรการได้

- กรณีพิพาทเรื่องน้ำตาล ไทยได้ร่วมกับออสเตรเลีย และบราซิล ฟ้องสหภาพยุโรปที่ให้การอุดหนุนส่งออกน้ำตาล

- กรณีพิพาทเรื่องไก่หมักเกลือ ไทยได้ขอให้ WTO จัดตั้งคณะผู้พิจารณาเพื่อตัดสินกรณีสหภาพยุโรปปรับพิกักภาษีศุลกากรไก่หมักเกลือ

- กรณีกฎหมาย Byrd Amendment ของสหรัฐฯ ไทยได้ร่วมกับสมาชิก WTO เช่น สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย และออสเตรเลีย เป็นต้น ฟ้องสหรัฐฯ เรื่องกฎหมาย Byrd Amendment ที่ให้สหรัฐฯ นำเงินที่เก็บได้จากการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด มาตั้งเป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลืออุตสาหกรรมภายในซึ่งองค์การระงับข้อพิพาทของ WTO ตัดสินให้สหรัฐฯ แพ้คดี และต้องปรับแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับความตกลง

LIART

การมีตลาดที่เปิดกว้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการลดภาษีของประเทศสมาชิกต่างๆ โดยเฉพาะตลาดส่งออกสำคัญของไทย เช่น สหรัฐฯ ลดภาษีสินค้าอุตสาหกรรมและประมงโดยเฉลี่ยลงจากร้อยละ ๕.๕ เหลือร้อยละ ๓.๕ สหภาพยุโรปลดภาษีลงจากร้อยละ ๕.๗ เหลือร้อยละ ๔.๓ ญี่ปุ่นลดภาษีลงร้อยละ ๓.๗ เหลือร้อยละ ๑.๔ เป็นต้น

ทำให้การส่งออกของไทยขยายตัวอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา เช่น ข้าว ไทยส่งออกไปตลาดญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นจาก ๕๖,๖๓๐ ตัน ในปี ๒๕๓๘ เป็น ๑๔๕,๕๐๕ ตัน ในปี ๒๕๔๒ ส่งออกไปตลาดสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นจาก ๑๕๖,๕๘๒ ตัน ในปี ๒๕๓๘ เป็น ๒๒๐,๐๒๕ ตัน ในปี ๒๕๔๒ และส่งออกไปสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก ๒๐๑,๕๒๖ ตัน ในปี ๒๕๓๘ เป็น ๒๕๑,๖๖๒ ตัน ในปี ๒๕๔๒ เป็นต้น เนื้อไก่แช่เย็นแช่แข็ง ไทยส่งออกไปสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นจาก ๑๕,๖๒๘ ตัน ในปี ๒๕๓๘ เป็น ๕๕,๐๕๒ ตัน ในปี ๒๕๔๒ ส่งออกไปตลาดญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น จาก ๑๑๕,๔๓๔ ตัน ในปี ๒๕๓๘ เป็น ๑๓๘,๗๑๘ ตัน ในปี ๒๕๔๒ และส่งออกไปตลาดสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก ๖๗ ตัน ในปี ๒๕๓๘ เป็น ๑๐๑ ตัน ในปี ๒๕๔๒ เป็นต้น

มีเวทีเจรจาผลประโยชน์ต่างๆ เช่น

- เเจรจากับจีนภายใต้กระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO ส่งผลให้จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ในปี ๒๕๔๔ แต่จีนก็จะต้องจ่ายค่าผ่านประตูในราคาแพง เนื่องจากจะต้องปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ภายในประเทศให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของ WTO เช่น การยกเลิกระบบ dual price การปรับปรุงกฎระเบียบเรื่องแรงงาน ที่ทำให้จีนมีความได้เปรียบในทางการค้ามานานเพราะสามารถขายสินค้าได้ไม่ต้องคำนึงถึงต้นทุน การปรับลดภาษีศุลกากรทั้งในส่วนสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม เป็นต้น ขณะเดียวกันสมาชิกยังสามารถถือว่าจีนเป็นประเทศที่ไม่ใช่ตลาด (non market economy) ในการได้ส่วนมาตรการ AD กับจีน เป็นต้น

นอกจากนี้สมาชิกยังสามารถทบทวน และตรวจสอบการดำเนินนโยบาย และมาตรการทางการค้าของจีนให้สอดคล้องกับ WTO ทุกปี เช่น ที่ผ่านมา สมาชิกยังคงเรียกร้องให้จีนปรับปรุงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การผ่อนปรนข้อจำกัดด้านการค้าบริการกับบริษัทต่างชาติ เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า หากจีนไม่เล็งเห็นประโยชน์ในการเข้าเป็นสมาชิก WTO ก็คงไม่ยอมเสียค่าผ่านประตูแพงเช่นนี้ ในขณะเดียวกัน ไทยก็ได้รับประโยชน์จากการเจรจากับจีนภายใต้กระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO เช่น จีนยอมเปิดตลาดข้าว และน้ำตาลให้ไทย โดยปรับมาตรการนำเข้าข้าว และน้ำตาลจากระบบโควตามาใช้โควตาภาษี เช่น เปิดตลาดข้าวให้ไทยในปี ๒๕๔๗ ถึง ๕.๓๒ ล้านตัน โดยเรียกเก็บภาษีนำเข้าข้าว ร้อยละ ๑ เป็นต้น ยางพารา จีนตกลงที่จะลดอัตราภาษีนำเข้าจากร้อยละ ๓๐ เหลือร้อยละ ๒๐

- เเจรจากับซาอุดีอาระเบียภายใต้กระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของซาอุดีอาระเบีย ซึ่งไทยสามารถตกลงสองฝ่าย และทำบันทึกความเข้าใจกับซาอุฯ เรื่องการเข้าเป็นสมาชิก WTO ได้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ โดยซาอุฯ จะต้องปรับมาตรการและนโยบายการค้าให้สอดคล้องกับความตกลง

WTO ตลอดจนจะต้องลดภาษีเพิ่มเติมให้กับสินค้าออกสำคัญของไทย เช่น แป้งข้าวเจ้า น้ำสับปะรด และ เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น ตลอดจนต้องยอมเปิดตลาดการค้าบริการ เช่น ในสาขาก่อสร้าง โรงพยาบาล การศึกษา และภัตตาคาร เป็นต้น- เจริญกับรัสเซียภายใต้กระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของรัสเซีย ไทยได้ขอให้รัสเซียแก้ไขปัญหาเรื่องการควบคุม และจัดสรรโควตาไก่ ปรับปรุงข้อเสนอด้านการค้า บริการ โดยเฉพาะการเข้าไปทำงานของคนไทยในรัสเซีย เป็นต้น- กรณีการขยายสมาชิกภาพของสหภาพ ยุโรป ไทยได้ร่วมกับสมาชิกอื่น เช่น ฮังการี ออสเตรีย เป็นต้นหารือแลกเปลี่ยนความเห็นเรื่องการ ขยายสมาชิกของสหภาพยุโรป ตลอดจนหยิบยกข้อกังวลของไทยในประเด็นต่างๆ ขึ้นสอบถามสหภาพ ยุโรปในเวทีการประชุมต่างๆ ของ WTO เช่น การใช้มาตรการ AD และการกำหนดโควตาสั่งทอ เป็นต้น

โอกาสและความท้าทายของไทยและอาเซียน ภายใต้ความตกลงการค้าเสรี*

ภายหลังการลงนามความตกลงภายในกลุ่มอาเซียนและความตกลงระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มของผู้นำประเทศ เพื่อให้มีผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ซึ่งจะช่วยกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นพร้อมกับขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้กว้างขึ้นทั้งในกรอบอาเซียน+๓ และอาเซียน+๖ นอกจากนี้ ในครั้งนี้จะมีผลให้ประเทศอาเซียนต้องทยอยเปิดเสรีใน ๔ ด้าน คือ การค้า การบริการ การลงทุนและแรงงานมีฝีมือ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการยกระดับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจากเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟตา ไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี ๒๕๕๘ และเป็นความหวังหนึ่งของผู้ประกอบการไทยท่ามกลางวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่จะช่วยขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนกับกลุ่มอาเซียนซึ่งยังคงมีศักยภาพสูงเมื่อเทียบกับคู่ค้าหลักในแถบตะวันตก ในระยะสั้นภาคการส่งออกและการท่องเที่ยวของไทยจะได้ประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าสินค้าและบริการและความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ส่วนในระยะกลางจนถึงระยะยาวนั้น ความร่วมมือในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและเส้นทางคมนาคม รวมถึงการเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุนจะช่วยสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาคอาเซียนและส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาคอาเซียนในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดเสรีภาคบริการที่มีส่วนเสริมกับภาคการส่งออกและการท่องเที่ยวอย่างการเปิดเสรีโลจิสติกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

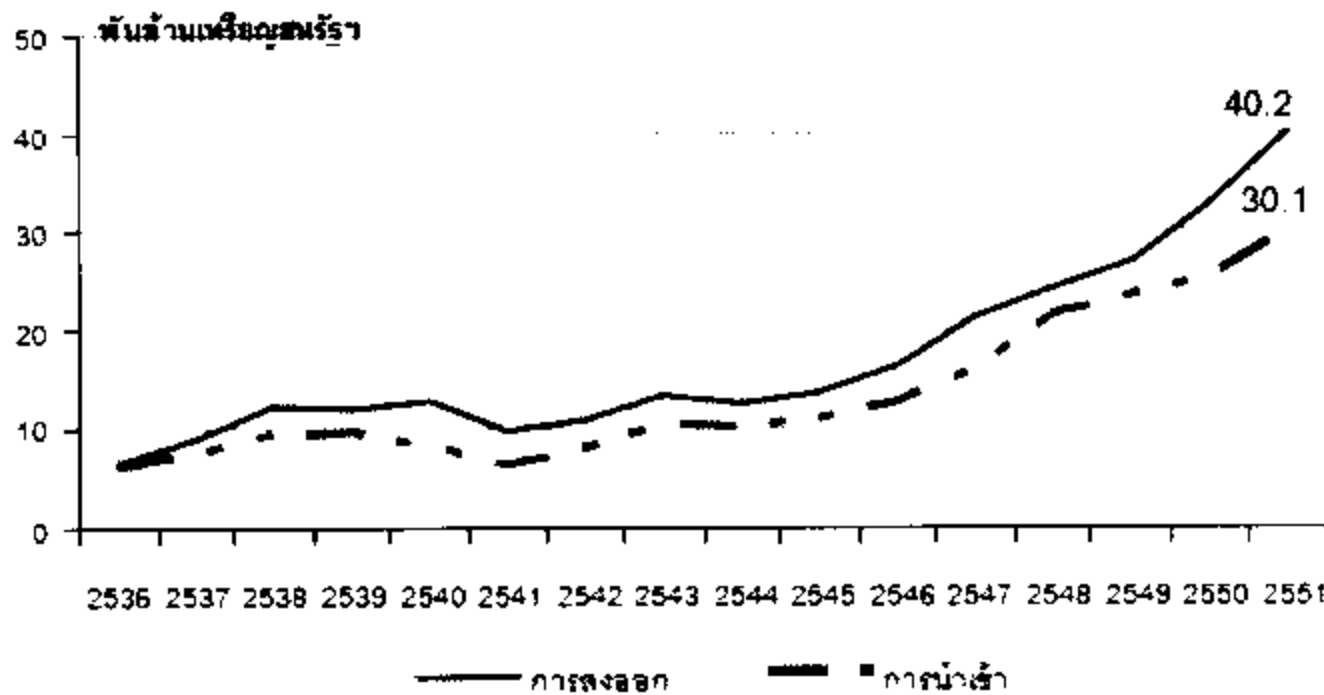
ภาคการส่งออกของไทยได้ประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้กรอบ AFTA มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ และคาดว่าหลังจากที่ประเทศสมาชิกเดิมคือไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์และบรูไน ยกเลิกภาษีสินค้าในปี ๒๕๕๓ จะช่วยให้มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยกับอาเซียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในภาวะที่วิกฤตเศรษฐกิจโลกยังเป็นปัจจัยคุกคามต่อภาคการส่งออกของไทยอยู่ในขณะนี้ โดย ประเมินว่า การส่งออกของไทยในปี ๒๕๕๒ จะหดตัวถึงร้อยละ ๑๐-๑๖ การเปิดเสรีสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นในกรอบประชาคมอาเซียนจะช่วยให้มูลค่าการค้าส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ ๒๐ ขณะที่การนำเข้าจะขยายตัวสูงกว่าร้อยละ ๓๐ ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๘ จึงอาจจะเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าไปทำตลาดในประเทศอาเซียนได้เช่น ธุรกิจแฟชั่นไฮสปีด อาหาร โลจิสติกส์ สิ่งพิมพ์ บริการสุขภาพและธุรกิจรักษาพยาบาล เป็นต้น สินค้าที่ผู้ประกอบการไทยอาจจะได้รับประโยชน์จากการลด/ยกเลิกภาษีของอาเซียนเช่น สินค้าเกษตร ประมง ไม้ ยางพารา ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เพราะมีความได้เปรียบด้านการแข่งขัน ขณะที่สินค้าเกษตรของไทยบางรายการอาจจะแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่มีศักยภาพสูงกว่าเช่น

* ที่มา : ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 14th ASEAN SUMMIT: โอกาสและความท้าทายของไทยและอาเซียน [ข้อมูลออนไลน์]

สืบค้นจาก : <http://www.kasikomresearch.com/portal/sitc/KResearch/>

ปาล์มน้ำมันที่อาจจะต้องแข่งขันกับมาเลเซีย ถั่วเหลือง (กัมพูชา) ข้าว (เวียดนาม) กาแฟ (อินโดนีเซีย) ชา (ลาวและเวียดนาม) น้ำมันมะพร้าว (ฟิลิปปินส์) ทั้งนี้ไทยได้ชะลอการเปิดตลาดเอาไว้จนถึงปี ๒๕๕๘ ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบอย่างมากได้แก่ เหล็ก โลหะและผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรกล ยานยนต์และชิ้นส่วน สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม ผลิตภัณฑ์พลาสติกและเฟอร์นิเจอร์

มูลค่าการส่งออกและนำเข้าระหว่างไทยกับอาเซียน 9 ประเทศ

แม้ว่าสิงคโปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซีย จะเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทยในกลุ่มอาเซียน แต่ในปี ๒๕๕๑ ที่ผ่านมามีการส่งออกสินค้าของไทยไปยัง CLMV ขยายตัวถึงร้อยละ ๓๐.๗ เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่ม CLMV และคุณภาพของสินค้าไทยในสายตาของผู้บริโภค เมื่อมีรายได้สูงขึ้นจึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้สินค้าไทย ในปี ๒๕๕๒ กลุ่มประเทศ CLMV มีแนวโน้มจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจน้อยกว่าประเทศอื่นในอาเซียนจึงน่าจะเป็นความหวังของภาคการส่งออกไทยในขณะนี้โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าขั้นกลาง แม้ว่ากลุ่ม CLMV จะได้รับสิทธิพิเศษจากอาเซียนให้สามารถขยายเวลาการยกเลิกภาษีจนถึงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๘ แต่มูลค่าการค้ายังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้คาดว่าเมื่อกลุ่มประเทศ CLMV ยกเลิกภาษีในปี ๒๕๕๘ อาจจะทำให้การค้าของไทยกับอาเซียนขยายตัวได้เพิ่มขึ้น

ประเทศ	GDP (ปี 2551)	GDP (ปี 2552)	สินค้าส่งออกของไทยที่มีศักยภาพ
พม่า	2.0	6.0	ไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์ เครื่องดื่ม เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลี อาหารสำเร็จรูป ผ้าฝ้าย ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์
ลาว	7.5	6.8	ยานพาหนะและอุปกรณ์ เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ เครื่องดื่ม เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ปูนซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์เซรามิก กระจกและผลิตภัณฑ์กระจก ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลี และอาหารสำเร็จรูป และน้ำตาลทราย
กัมพูชา	7.0	6.0	เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ น้ำตาลทราย เครื่องดื่ม เคมีภัณฑ์ เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบ เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด อาหารเลี้ยงสัตว์
มาเลเซีย	5.3	1.5	เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ข้าว น้ำมันสำเร็จรูป โทรศัพท์ โทรสารและอุปกรณ์ มอเตอร์และเครื่องกำเนิดไฟฟ้า
เวียดนาม	6.3	5.4	เม็ดพลาสติก เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบ กระจกและผลิตภัณฑ์กระจก รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ หนังสือและผลิตภัณฑ์หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ และเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด

ที่มา : IMF (ตุลาคม 2551) และกระทรวงพาณิชย์ รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยจะได้ประโยชน์จากการประชุม เพราะนอกจากไทยจะเร่งรัดให้มีการเปิดเสรีการท่องเที่ยวแล้ว ไทยยังมีวาระที่จะผลักดันความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เช่น การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคโดยเร่งพัฒนาเส้นทางคมนาคมและการขนส่ง การอำนวยความสะดวกในการข้ามพรมแดนของนักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวอาเซียนหันมาเดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาคมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยและอาเซียนขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในภาวะปัจจุบันที่นักท่องเที่ยวอาเซียนและต่างชาติได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจจึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาท่องเที่ยวในสถานที่ที่มีค่าใช้จ่ายไม่มากนัก นอกจากนี้การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคจะช่วยดึงดูดความสนใจของต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในภาคการท่องเที่ยวของไทยมากขึ้น

การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะช่วยดึงดูดความสนใจของนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในอาเซียนมากขึ้นเพราะ อาเซียนจะผ่อนปรนกฎระเบียบด้านการลงทุนและเปิดโอกาสให้นักลงทุนอาเซียนและนักลงทุนต่างชาติที่มีธุรกิจในประเทศอาเซียนสามารถเข้ามาลงทุนทางตรง (FDI) และลงทุนในหลักทรัพย์ (portfolio) ภายในประเทศอาเซียนได้สะดวกขึ้น ทั้งนี้อาเซียนมีเป้าหมายที่จะเป็นฐานการผลิตในอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและอุตสาหกรรมเหล็กของโลกซึ่งจะช่วยดึงดูดนักลงทุนอาเซียนและต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทย โดยเฉพาะการลงทุนในภาคการผลิตที่ไทยมีความได้เปรียบสูงอย่างอุตสาหกรรมยานยนต์ อย่างไรก็ตาม การเปิดเสรีด้านการลงทุนอาเซียนอาจจะเอื้อประโยชน์ให้กับนักลงทุนต่างชาติที่ตั้งฐานการผลิตในกลุ่มอาเซียนมาเป็นเวลานานอย่างญี่ปุ่น ที่ต้องการใช้ประโยชน์จากความตกลง FTA ของอาเซียนกับตลาดใหม่อย่างจีน อินเดีย ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ในการเข้าไปตั้งฐานการผลิต เห็นได้จากบริษัทรถยนต์ของญี่ปุ่นที่มีฐานการผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนในอาเซียนมีแผนจะเข้าไปลงทุนในอินเดียโดยนำชิ้นส่วนจากอาเซียนเข้าไปประกอบรถยนต์ในอินเดีย เป็นต้น ในทางกลับกัน นักลงทุนไทยจะสามารถย้ายฐานการผลิตเข้าไปลงทุนในประเทศอาเซียน

เพื่อรักษาความได้เปรียบด้านการแข่งขันได้อย่างเสรี โดยเฉพาะประเทศที่เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของ ไทยเช่น การลงทุนการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปในกลุ่มประเทศ CLMV หรือการลงทุนผลิตสินค้าประมง และแปรรูปในอินโดนีเซีย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถลดต้นทุนวัตถุดิบและการขนส่งสินค้า ได้มากขึ้น ดังนั้นประเทศไทยควรจะต้องเลือกใช้ความหลากหลายและความพร้อมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ของอาเซียนให้เป็นประโยชน์กับโอกาสทางการค้าการลงทุนของไทยโดยพิจารณาจากจุดเด่นและจุดด้อย ของแต่ละประเทศ

การเชื่อมโยงอาเซียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลก

อาเซียนวางเป้าหมายที่จะเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับนานาชาติเพื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่ง ในระบบการค้าโลก โดยขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้กว้างขึ้นผ่านการลงนามในความตกลงการค้า เสรี (FTA) กับประเทศคู่เจรจาออกกลุ่มอาเซียน (ASEAN+๑) ใน ๓ กรอบคือ ความตกลงการค้าเสรี อาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลีใต้ และความตกลงอาเซียน-จีนใน ข้อบทย่อยการค้าการลงทุน และจะช่วยให้สินค้าและบริการของอาเซียนสามารถกระจายเข้าสู่ตลาดของ ประเทศคู่เจรจาเหล่านี้ได้มาก

ประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากการลงนามในความตกลงฯ กับประเทศคู่เจรจาออก อาเซียนครั้งนี้ที่สำคัญคือจะช่วยลดอุปสรรคทางการค้าทำให้สินค้าส่งออกของไทยสามารถเข้าสู่ตลาด เหล่านี้ได้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่เป็นการลงนามในความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าซึ่งจะมีผลบังคับ ใช้เร็วที่สุดในปีนี้ขณะที่ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการและการลงทุน มีเพียงประเทศจีนเท่านั้นที่ไทยได้ ลงนามเพื่อให้มีผลบังคับใช้ทั้งสามฉบับในขณะที่การเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุนภายใต้กรอบ FTA อื่นเป็นเพียงการลงนามเฉพาะกรอบความตกลงฯ ซึ่งอาเซียนและคู่เจรจาจะต้องกลับมาหารือใน รายละเอียดอีกครั้ง

ประเทศคู่เจรจา	GDP (ปี 2551)	GDP (ปี 2552)	สินค้าส่งออกที่คาดว่าไทยจะได้ประโยชน์จากการเปิดเสรี
จีน (สาขาการลงทุน)	9.0	6.7	นักลงทุนไทยจะได้รับการอำนวยความสะดวก การลงเสริมและให้ ความคุ้มครองในการเข้าไปลงทุนในประเทศจีน
เกาหลีใต้	2.5	0.3	กากน้ำตาล เส้นด้าย แป้งมันสำปะหลัง อัญมณี แผ่นหินไม้ขัด มอเตอร์ไฟฟ้า เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ ยางรถยนต์ แผ่นเหล็ก ม้วนเยื่อทองแดง เครื่องจักรและอุปกรณ์
ออสเตรเลีย	0.25	-0.2	สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม ชิ้นส่วนยานยนต์ รองเท้า พลาสติก อะลูมิเนียม เครื่องจักร ทองแดง เคมีภัณฑ์
อินเดีย	7.3	5.1	น้ำผลไม้/ผลไม้แปรรูป สิ่งปรุงรสอาหาร เครื่องรับโทรทัศน์ อลูมิเนียมเจือ อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ เม็ดพลาสติก ฟ้าโบายาง รถ แคมพูน/ผลิตภัณฑ์ดับกลิ่น อัญมณีและเครื่องประดับ หลอด/ท่อ ทองแดง เหล็กและผลิตภัณฑ์ สายไฟฟ้าสายเคเบิล ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เพอร์นิเจอร์และส่วนประกอบ กระดาษและผลิตภัณฑ์ ไม้ขัด/ไฟเบอร์บอร์ด ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์พลาสติก

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ IMF(มกราคม 2552) และธนาคารกลางออสเตรเลีย (กุมภาพันธ์ 2552) รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย
หมายเหตุ: เกาหลีใต้ (Consensus Forecast)

การเปิดเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ASEAN+๑) จะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาไปสู่การขยายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่กว้างขึ้นทั้งในกรอบ ASEAN+๓ (อาเซียน จีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้) และ ASEAN+๖ (เพิ่มอินเดีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์) การขยายขอบเขตความร่วมมือจะช่วยสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจให้กับภูมิภาคอาเซียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความร่วมมือทางการเงิน และเพิ่มอำนาจต่อรองของไทยบนเวทีการค้าระหว่างประเทศมากขึ้นที่ใกล้ตัวที่สุดคือ การเพิ่มอำนาจต่อรองกับประเทศคู่ค้ามหาอำนาจทางเศรษฐกิจอย่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม การเปิดเสรีทางการค้าในกรอบ ASEAN+๓ สินค้าไทยจะต้องเผชิญกับการแข่งขันจากสินค้าจีนที่มีต้นทุนค่าแรงต่ำในตลาดญี่ปุ่นและเกาหลีใต้มากกว่าการเปิดเสรีทางการค้าในกรอบ ASEAN+๑ เพราะการเปิดเสรีในกรอบ ASEAN+๓ เกาหลีใต้และญี่ปุ่นจะต้องให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ไทยและประเทศภาคีอื่นเท่าเทียมกัน ส่วนในด้านการลงทุนนั้น กรอบ ASEAN+๓ อาจทำให้อาเซียนสูญเสียตำแหน่งผู้รับจ้างผลิตสินค้าให้กับผู้ประกอบการจากจีนเนื่องจากในปัจจุบันอาเซียนเป็นฐานการผลิตของบริษัทญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ดังนั้นผู้ประกอบการไทยควรเร่งพัฒนาการผลิตสินค้าทั้งด้านต้นทุนและคุณภาพเพื่อรองรับกับการขยายตัวร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนในกรอบที่ใหญ่ขึ้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

หลังจากความตกลงฉบับต่างๆ ที่ผู้นำอาเซียนและประเทศนอกกลุ่มอย่างเกาหลีใต้ นิวซีแลนด์และออสเตรเลียได้ลงนามร่วมกัน มีผลบังคับใช้ ไทยจะได้รับประโยชน์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยในระยะสั้น ภาคการส่งออกและการท่องเที่ยวของไทยจะได้ประโยชน์จากการทยอยลดอุปสรรคทางการค้าการลงทุน โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคคลข้ามพรมแดนทั้งแรงงานวิชาชีพ ๕ สาขาและนักท่องเที่ยวของกลุ่มอาเซียนจะเป็นปัจจัยบวกต่อความพยายามฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย เพราะนอกจากอาเซียนจะร่วมกันสร้างมาตรการจูงใจให้นักท่องเที่ยวอาเซียนและต่างชาติเดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาคแล้ว การเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในภูมิภาคมากขึ้น ส่วนในระยะยาวนั้น ความร่วมมือในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและระบบขนส่งจะช่วยให้การเดินทางท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ประกอบกับการเปิดเสรีด้านการลงทุนที่เอื้อประโยชน์ให้นักลงทุนไทยสามารถย้ายฐานการผลิตเพื่อรักษาความได้เปรียบในการแข่งขัน ปัจจัยทั้งหมดนี้จะช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับเศรษฐกิจไทยและภูมิภาคอาเซียนโดยรวมในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยในฐานะประธานอาเซียนและชาติสมาชิกอื่นต่อการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนรวมถึงการขยายกลุ่มทางเศรษฐกิจไปเป็นอาเซียน+๓ หรืออาเซียน+๖ มีความเห็นดังนี้

LIART

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและพัฒนาการทางกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายการแข่งขันทางการค้าและกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ของสมาชิกจะเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ไทยควรปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ กฎหมาย กฎระเบียบทางการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับกรอบอาเซียน รวมถึงสร้างมาตรฐานสินค้าและความปลอดภัยพร้อมกับพัฒนาสินค้า บริการและการลงทุนให้สอดคล้องและเกื้อหนุนกันเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘

การขยายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับประเทศยักษ์ใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ภายใต้กรอบอาเซียน+๓ ย่อมจะนำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายใหม่ๆ ให้กับผู้ประกอบการไทยโดยผู้ส่งออกไทยจะได้ประโยชน์จากตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ผู้ผลิตจะสามารถนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าอื่นได้ในราคาที่ต่ำลง ขณะเดียวกันสินค้าและบริการจากประเทศอื่นจะเข้ามาแข่งขันกับผู้ประกอบการในประเทศมากขึ้น จึงจำเป็นที่รัฐบาลไทยควรเร่งวางแผนรับมือกับการเปิดเสรีในกรอบ AEC และเปิดเสรีให้กับประเทศคู่เจรจาในกลุ่มอาเซียนอย่างรัดกุมและรอบด้านเพื่อสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการได้รับผลประโยชน์สูงสุดและช่วยลดผลกระทบให้กับผู้ประกอบการในประเทศ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มุ่งเน้นให้สินค้า บริการ เงินทุนและแรงงานมีฝีมือสามารถเคลื่อนย้ายภายในภูมิภาคได้อย่างเสรี อาจจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง และอาจบรรเทาผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวอย่างรุนแรง แต่ในระยะยาวแล้ว ภาครัฐและภาคเอกชนของอาเซียนควรมียุทธศาสตร์และแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาอาเซียนให้มีความแข็งแกร่งในภูมิภาคและขยายความร่วมมือกับจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้มากขึ้น เพราะหลายฝ่ายคาดการณ์ว่า วิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและยุโรปจนอาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจเชิงภูมิศาสตร์ของโลกในอนาคต ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนหนึ่งในภูมิภาคนี้จะกลายเป็นกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสนใจที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งเพื่อรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในฐานะที่ไทยเป็นสมาชิกหนึ่งของอาเซียนไทยและค่อนข้างมีบทบาทนำในภูมิภาค ไทยควรเร่งวางยุทธศาสตร์เพื่อใช้ประโยชน์และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีเป้าหมายลดมาตรการกีดกันทางการค้าทั้งด้านภาษีและมีใช้ภาษีจะช่วยลดกระแสการกีดกันทางการค้าที่กำลังเป็นที่วิตกกังวลไปทั่วโลกในขณะนี้ เพราะอาเซียนจะต้องยกเลิกภาษีและมาตรการทางการค้าภายใต้กรอบอาฟตาระหว่างกันในปี ๒๕๕๓ นอกจากนี้จะต้องเปิดเสรีภาคบริการ เงินทุนและแรงงานภายในปี ๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มว่าประเทศอาเซียนอาจจะนำมาตรการทางการค้าด้านเทคนิคมาใช้ เช่น มาตรฐานสินค้าและการติดฉลากที่

ไม่ละเมิดกรอบ WTO โดยทั่วไปมาตรการเหล่านี้เป็นมาตรการที่มีขึ้นเพื่อปกป้องผู้บริโภคในประเทศของคนซึ่งเป็นการยากที่จะจำกัดหรือยกเลิกไป ดังนั้นผู้ประกอบการไทยจะต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้เป็นที่ยอมรับในตลาดโลก เพราะการผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานจะเปิดโอกาสให้สินค้าไทยส่งออกไปยังตลาดใดในโลกก็ได้โดยไม่ต้องประสบกับอุปสรรคด้านมาตรฐานสินค้า โดยเฉพาะการพัฒนามาตรฐานทางการอนุรักษ์โลกซึ่งเป็นกระแสที่คาดว่าจะมีมาตรการเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต นอกจากนี้ภาครัฐควรเร่งพัฒนากฎระเบียบและมาตรฐานของไทยให้ตลาดต่างประเทศยอมรับเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ประกอบการให้มาตรฐานสินค้าของไทยในการผลิตสินค้าเพื่อจัดจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศโดยใช้มาตรฐานเดียวกัน

ความวิตกกังวลด้านพลังงานและอาหารที่ปะทุขึ้นตั้งแต่ ๒๕๕๑ ที่ผ่านมามีผลให้หลากหลายประเทศมีความตื่นตัวในการเสาะแสวงหาแหล่งพลังงานและอาหารสำรอง ภูมิภาคอาเซียนซึ่งเป็นแหล่งพลังงานและแหล่งอาหารอีกแห่งหนึ่งของโลกที่หลายประเทศต่างเข้ามาลงทุนเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศของตน โดยเฉพาะการเข้าลงทุนเช่าพื้นที่เพาะปลูกตามนโยบายสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มประเทศตะวันออกกลางในลาว กัมพูชา เวียดนามและพม่า นอกจากความร่วมมือสำรองข้าวเพื่อป้องกันการขาดแคลนอาหารของกลุ่มอาเซียนแล้ว สมาชิกอาเซียนควรจะเร่งผลักดันความร่วมมือทางอาหารและพลังงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อรองรับกับแนวโน้มการขาดแคลนอาหารที่นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นจากภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กล่าวโดยสรุป โดยความตกลงฉบับต่างๆ ทั้งภายในกลุ่มอาเซียนและนอกกลุ่มอาเซียนจะช่วยเปิดโอกาสทางธุรกิจให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าไปทำตลาดในประเทศเพื่อนบ้านอย่างลาว กัมพูชา พม่าและเวียดนามซึ่งมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวได้ดีเมื่อเทียบกับประเทศอาเซียนอื่นได้มากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าขั้นกลางที่กลุ่ม CLMV นำเข้าไปเพื่อผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูป นอกจากนี้ผู้ส่งออกไทยจะสามารถเข้าสู่ตลาดประเทศนอกกลุ่มอาเซียนได้มากขึ้น โดยเฉพาะตลาดเกาหลีใต้ที่ไทยไม่เคยมีความตกลงฯ FTA ระดับทวิภาคีมาก่อน สำหรับภาคการท่องเที่ยวนั้น ความตกลงของอาเซียนจะเป็นปัจจัยบวกที่จะผลักดันให้การท่องเที่ยวและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องได้ประโยชน์จากความร่วมมือในการเชื่อมโยงเส้นทาง การพัฒนาระบบการขนส่งและการอำนวยความสะดวกในการข้ามพรมแดนของนักท่องเที่ยว รวมถึงการผ่อนคลายนโยบายการลงทุนของนักลงทุนอาเซียนในสาขาการท่องเที่ยว

ประเทศไทยกับความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย และความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน*

อาเซียนและประเทศคู่เจรจาได้ลงนามในความตกลงการค้าเสรี (FTA) จำนวน ๒ ฉบับ ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ครั้งที่ ๔๑ กับประเทศคู่เจรจาที่ผ่านมา คือ ความตกลงด้านการค้าสินค้าอาเซียน-อินเดีย ที่ลงนามเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒ และความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน-จีน ที่ลงนามเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ โดยคาดว่าความตกลงฯ ทั้งสองฉบับ จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๓ การลงนามในครั้งนี้จะทำให้อาเซียนมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นกับประเทศเศรษฐกิจยักษ์ใหญ่ของเอเชียอย่างจีนและอินเดียซึ่งถือเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกมากขึ้น สำหรับความตกลงฯ FTA อาเซียน-อินเดียด้านการค้าสินค้าจะทำให้สินค้าส่งออกของไทยสามารถเจาะตลาดอินเดียได้มากขึ้น ขณะที่อาเซียนสามารถใช้ประโยชน์จากบทบาทการเป็นศูนย์กลางผู้ให้บริการด้านไอทีและซอฟต์แวร์ระดับโลกของอินเดียซึ่งจะช่วยยกระดับบริการด้านโลจิสติกส์ในกระบวนการค้าระหว่างประเทศของภูมิภาคอาเซียน ขณะเดียวกันความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน-จีนยังช่วยดึงดูดการลงทุนจากประเทศนอกกลุ่มให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้มากขึ้น เนื่องจากไทยและอาเซียนจะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตของจีนซึ่งได้ชื่อว่าเป็นโรงงานของโลก จึงนับเป็นโอกาสดีที่ผู้ประกอบการไทยควรเร่งปรับตัวเพื่อใช้ประโยชน์จากความตกลงฯ FTA ทั้งสองฉบับท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศที่มีแนวโน้มขยายตัวได้ขึ้นตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก ซึ่งโดยสรุปผลที่คาดว่าไทยจะได้รับจากการลงนามในความตกลงฯ ของอาเซียนในครั้งนี้ ดังนี้

ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย (การค้าสินค้า) นับเป็นความตกลงด้านการค้าสินค้าฉบับแรกที่อินเดียทำกับกลุ่มอาเซียน ขณะที่ความตกลงด้านการค้าบริการและการลงทุนยังอยู่ระหว่างการเจรจา และเป็นความตกลงฯ ฉบับสุดท้ายที่จะทำให้อาเซียนมีความตกลง FTA กับประเทศคู่เจรจาภายใต้กรอบอาเซียน+๑ ครอบคลุมทั้ง ๖ ประเทศคือ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ก่อนที่จะรวมตัวเป็นเขตการค้าเสรีในกรอบอาเซียน+๖ หรือ Comprehensive Economic Partnership in East Asia :CEPEA ที่ปัจจุบันอยู่ระหว่างการศึกษาคืบความเป็นไปได้ในการจัดทำ แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว ความตกลงฯ อาเซียน-อินเดียนับเป็นความตกลง FTA ฉบับที่ ๓ ที่ไทยทำกับอินเดีย

* ที่มา: ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. การประชุม AEM (ASEAN Economic Ministers Meeting) ... ประโยชน์ต่อประเทศไทย [ข้อมูลออนไลน์.] สืบค้นจาก : <http://www.kasikornresearch.com/portal/site/KResearch/> [๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๒]

หลังจากความตกลงฯ FTA ไทย-อินเดียมีผลบังคับตั้งแต่ ๑ กันยายน ๒๕๔๗ และทำให้สินค้าไทยกว่า ๘๒ รายการสามารถเข้าสู่ตลาดอินเดียได้โดยไม่ต้องเสียภาษีในปัจจุบัน นอกจากนี้ไทยและอินเดียเพิ่งบรรลุข้อตกลงในการเปิดตลาดสินค้าในกรอบ Bay of Bengal Initiative for MultiSectoral Technical and Economic Cooperation :BIMSTEC (ประกอบด้วยไทย อินเดีย บังกลาเทศ ภูฏาน พม่า เนปาลและศรีลังกา) ซึ่งคาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๓ โดยสินค้านำเข้าร้อยละ ๑๐ ของพิกัดศุลกากร ๖ หลักจะมีภาษีเหลือร้อยละ ๐ ในวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และตั้งแต่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ จะมีสินค้าอีกร้อยละ ๕๑ ทอยลดภาษี เหลือร้อยละ ๐ ส่วนสินค้านำเข้าอีกร้อยละ ๒๐ จะทอยลดภาษีเหลือร้อยละ ๕

การเปิดตลาดสินค้าภายใต้ความตกลงฯ FTA อาเซียน-อินเดีย จะไม่ยกเลิกภาษีสินค้าทันทีที่ความตกลงฯ ฉบับนี้มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๓ แต่จะทอยลดภาษีสินค้ากว่าร้อยละ ๕๐ ของรายการสินค้าทั้งหมดซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่มีอัตราภาษีเดิมไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ และบางส่วนเป็นสินค้าที่อินเดียเปิดตลาดให้กับไทยในกรอบทวิภาคีอยู่แล้วโดยสินค้า ๓,๖๖๖ รายการ (ร้อยละ ๗๐.๑๘ ของรายการสินค้า) จะมีภาษีร้อยละ ๐ ในปี ๒๕๕๖ และสินค้า ๔๗๕ รายการ (ร้อยละ ๕.๑๗) จะมีภาษีร้อยละ ๐ ในปี ๒๕๕๘ ขณะเดียวกันสินค้าอ่อนไหวและสินค้าอ่อนไหวสูงซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรที่มีอัตราภาษีระหว่างร้อยละ ๖๐-๑๐๐ อินเดียจะยืดเวลาการลดภาษีออกไปจนถึงปี ๒๕๖๑ และ/หรือจะคงอัตราภาษีในระดับที่ได้ตกลงกันไว้ สำหรับสินค้าที่ไทยและอินเดียจะไม่นำมาลดภาษีให้แก่กันจำนวน ๔๘๕ รายการส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรที่ไทยและอินเดียต้องการปกป้องเกษตรกรในประเทศ โดยสินค้าที่ไม่ลดภาษีของอินเดียคือ ปลา กุ้ง ไข่ นม ผักผลไม้และหัวหอม (อินเดียมีภาษีนำเข้าร้อยละ ๓๐-๑๐๐) ข้าว น้ำตาล มันสำปะหลัง สุราและยาสูบ(อินเดียมีภาษีร้อยละ ๓๐-๑๕๐) ส่วนสินค้าที่ไทยจะไม่ลดภาษีให้กับอินเดีย อาทิ ปลา กุ้ง ไข่ นมและผลิตภัณฑ์ (ไทยมีภาษีนำเข้าร้อยละ ๕-๔๐) เนื้อโคเนื้อกระบือแช่แข็ง (ไทยมีภาษีร้อยละ ๕๐) ชา กาแฟ ข้าว หอม กระเทียม (ไทยมีภาษีร้อยละ ๔๐-๖๐) เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. กรอบ FTA อาเซียน-อินเดียเปิดตลาดสินค้าให้กับไทยกว้างขึ้นกว่า FTA ไทย-อินเดีย การเปิดตลาดสินค้าภายใต้กรอบอาเซียน-อินเดียจะเป็นแต้มต่อสำคัญที่จะช่วยขยายโอกาสการส่งออกสินค้าของไทยให้สามารถเข้าสู่ตลาดอินเดียได้มากขึ้นและเพิ่มเติมจากสินค้าที่อินเดียได้เปิดตลาดให้กับไทยอยู่แล้วในกรอบทวิภาคี แม้ว่าไทยอาจจะเผชิญกับการแข่งขันจากสินค้าของอาเซียนในตลาดอินเดียเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ในระหว่างที่อินเดียทอยลดภาษีให้กับอาเซียนจนเหลือร้อยละ ๐ ในอีก ๓-๖ ปีข้างหน้า สินค้าไทยจำนวน ๘๒ รายการที่อินเดียได้เปิดตลาด(ภาษีร้อยละ ๐)ให้กับไทยตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ เป็นต้นมา จะได้เปรียบสินค้าอาเซียนอื่นจากการเข้าสู่ตลาดและสร้างการยอมรับจากผู้บริโภคชาวอินเดียได้ก่อนประเทศอื่น

๒. การที่ไทยเป็นสมาชิกหนึ่งของ BIMSTEC เช่นเดียวกับอินเดีย ซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเทศ อาเซียนนับเป็นอีกหนึ่งแคว้นคู่สำคัญที่จะช่วยให้ไทยสามารถอาศัยสิทธิประโยชน์จากการอำนวยความสะดวกทางการค้า พหุการศุลกากรรวมถึงความร่วมมือด้านการพัฒนาเส้นทางคมนาคมภายใต้กรอบ BIMSTEC เพื่อลดต้นทุนและร่นระยะเวลาการขนส่งสินค้าจากไทยไปอินเดีย ซึ่งจะช่วยให้สินค้าไทยมีโอกาสเข้าสู่ตลาดอินเดียได้มากกว่าสมาชิกอาเซียนอื่นที่เหลืออีก ๘ ประเทศ

๓. สินค้าไทยที่ไว้วัตถุดิบจากอาเซียนจะสามารถใช้ประโยชน์จากการสะสมแหล่งกำเนิดสินค้าของอาเซียนและอินเดียเพื่อส่งออกไปยังตลาดอินเดียได้อย่างเต็มที่

สินค้าที่ไทยคาดว่าจะส่งออกได้มากขึ้น อาทิ น้ำผลไม้/ผลไม้แปรรูป สิ่งปรุงรสอาหาร เครื่องรับโทรทัศน์ อะลูมิเนียมเจือ อลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ เม็ดพลาสติก ผ้าใยขางรถ แคมพู/ผลิตภัณฑ์ ดับกลิ่น อัญมณีและเครื่องประดับ หลอด/ท่อทองแดง เหล็กและผลิตภัณฑ์ สายไฟฟ้า/สายเคเบิล ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องใช้ไฟฟ้า เฟอร์นิเจอร์ กระดาษและผลิตภัณฑ์ ไม้อัด/ไฟเบอร์บอร์ด เป็นต้น

ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ด้านการลงทุน) นับเป็นความตกลงฉบับสุดท้ายที่จะทำให้อาเซียนและจีนมีการเปิดเสรีระหว่างกันอย่างรอบด้านทั้งด้านการค้าสินค้า การค้าบริการและการลงทุน ซึ่งจะช่วยเปิดโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่างอาเซียนและจีนให้มากขึ้น นอกจากนี้จีนยังประกาศจัดตั้งกองทุนว่าด้วยความร่วมมือด้านการลงทุนจีน-อาเซียนเพื่อสนับสนุนการก่อสร้างและพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐานมูลค่า ๑๐ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ นอกเหนือจากกองทุนกู้ยืมมูลค่า ๑๕ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ที่จีนจะปล่อยกู้ให้กับอาเซียนเพื่อยกระดับเส้นทางคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ของอาเซียนที่ในปัจจุบันยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งต่อการเติบโตอย่างมีศักยภาพของอาเซียน ผลสำเร็จของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์จะช่วยเสริมศักยภาพในการแข่งขันให้กับชาติอาเซียนและช่วยอำนวยความสะดวกของภาคธุรกิจทั้งในด้านการค้าและการลงทุนระหว่างอาเซียนและจีนให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

สาระสำคัญของการเปิดเสรีการลงทุนภายใต้กรอบอาเซียน-จีน คือ การส่งเสริมและอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน การให้ความความคุ้มครองนักลงทุนรวมถึงเงินลงทุน โดยครอบคลุมทั้งการลงทุนทางตรงและการลงทุนในหลักทรัพย์ การปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน การชดเชยในกรณีเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ การชดเชยในกรณีที่มีการเวนคืน การระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ รวมถึงประเด็นที่ไทยผลักดันให้รัฐสามารถดำเนินการเพื่อปกป้องเสถียรภาพทางการเงินและอัตราแลกเปลี่ยนได้เพื่อให้การเปิดเสรีเป็นไปพร้อมๆ กับความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของภูมิภาค

LIART

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับภายหลังความตกลงมีผลบังคับใช้

ในเบื้องต้นการสร้างเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนอาเซียนและจีน รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการเข้ามาดำเนินธุรกิจของนักลงทุนจากประเทศสมาชิกรายอื่นจะช่วยให้มูลค่าการค้าและการลงทุนระหว่างอาเซียนและจีนขยายตัวได้ดี อุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพการลงทุนในจีนสูง อาทิ สินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป อิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนประกอบยานยนต์ ส่วนอุตสาหกรรมที่ไทยต้องการให้จีนเข้ามาลงทุนคือ การผลิตสินค้าเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร เนื่องจากปัจจุบันจีนมีการนำเข้าวัตถุดิบจากไทยค่อนข้างมากและการแปรรูปสินค้าเกษตรจะช่วยสร้างเสถียรภาพด้านราคาและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรของไทย ในระยะยาว การเปิดเสรีระหว่างอาเซียนและจีนอย่างรอบด้านทั้งด้านการค้าสินค้า บริการและการลงทุนจะช่วยสร้างโอกาสให้กับภาคธุรกิจไทยในการที่ไทยจะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตของโลกเนื่องจากในปัจจุบันจีนกลายเป็นผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลกเห็นได้จาก การผลิตรถยนต์ของจีนสามารถเพิ่มจำนวนจนมีปริมาณมากกว่าผู้ผลิตรายใหญ่ของโลกอย่างสหรัฐฯ ได้ นอกจากนี้ในปัจจุบันจีนเป็นทั้งนักลงทุนรายใหญ่ในอาเซียนและเป็นประเทศผู้รองรับการลงทุนรายใหญ่สุดของโลก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นกับจีนนอกจากจะช่วยดึงดูดการลงทุนจากประเทศนอกกลุ่มให้เข้ามาตั้งฐานการผลิตในประเทศไทยเพื่อผลิตสินค้าและกระจายไปยังตลาดอาเซียนและจีน โดยใช้ประโยชน์จากความตกลงฯ FTA อาเซียน-จีนทั้งด้านการค้าและการลงทุน รวมถึงประโยชน์จากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่อาเซียนจะลดภาษีสินค้าเหลือร้อยละ ๐ ในปี ๒๕๕๓ (ยกเว้นสินค้าอ่อนไหว) ทำให้การเข้ามาลงทุนในอาเซียนและไทยของจีนได้ประโยชน์จากการนำเข้าและส่งออกภายในอาเซียนโดยไม่เสียภาษี สำหรับสินค้าบางรายการที่ยังไม่ลดภาษีเหลือร้อยละ ๐ ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน นักจีนยังสามารถกระจายฐานการผลิตมายังประเทศไทยหรือประเทศอื่นในอาเซียนเพื่อใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษทางภาษีที่แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนทำไว้กับคู่เจรจาอื่นซึ่งคาดว่าจะทำให้อาเซียนและไทยเป็นแหล่งลงทุนหนึ่งที่นักลงทุนจีนสนใจเข้ามาลงทุนมากขึ้น

บทสรุป

ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ครั้งที่ ๔๑ อาเซียนและประเทศคู่เจรจาได้ลงนามความตกลงการค้าเสรี (FTA) ๒ ฉบับ คือ ความตกลงด้านการค้าสินค้าอาเซียน-อินเดียและความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน-จีน โดยความตกลงฯ ทั้งสองฉบับคาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๓ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นระหว่างอาเซียนกับประเทศเศรษฐกิจยักษ์ใหญ่ของเอเชียอย่างจีนและอินเดีย ที่มีบทบาททางการค้าการลงทุนในอาเซียนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ นับเป็นโอกาสดีที่ผู้ประกอบการไทยควรเร่งปรับตัวเพื่อใช้ประโยชน์จากความตกลงฯ FTA ทั้งสองฉบับท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศที่มีแนวโน้มขยายตัวได้ดีขึ้นตามการฟื้นตัวของ

เศรษฐกิจโลก ทั้งนี้ได้สรุปประโยชน์ที่คาดว่าไทยจะได้รับจากการลงนามในความตกลงฯ ของอาเซียนในครั้งนี้ ดังนี้

การเปิดตลาดสินค้าในกรอบ FTA อาเซียน-อินเดีย ที่ลงนามเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒ จะช่วยขยายโอกาสการส่งออกสินค้าของไทยให้สามารถเข้าสู่ตลาดอินเดียได้มากขึ้นและเพิ่มเติมจากสินค้าจำนวน ๘๒ รายการที่อินเดียได้เปิดตลาด (ภาษีร้อยละ ๐) ให้กับไทยตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ ภายใต้กรอบ FTA ไทย-อินเดีย เนื่องจาก FTA อาเซียน-อินเดียมีจำนวนสินค้าที่ลดภาษีเหลือร้อยละ ๐ มากกว่า FTA ไทย-อินเดียและสินค้าที่ไทยใช้วัตถุดิบจากอาเซียนจะสามารถใช้ประโยชน์จากการสะสมแหล่งกำเนิดสินค้าของอาเซียนและอินเดียได้ แม้ว่าสินค้าไทยอาจต้องแข่งขันกับสินค้าของอาเซียนในตลาดอินเดียเพิ่มขึ้นภายหลังจากปี ๒๕๕๖ ที่อินเดียจะต้องยกเลิกภาษีสินค้าเกือบ ๔ พันรายการให้กับอาเซียน ซึ่งสมาชิกอื่นของอาเซียนก็จะได้รับประโยชน์ด้วยเช่นกัน แต่ในระหว่างที่อินเดียทยอยลดภาษีให้กับอาเซียนตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๕๓ จนเหลือร้อยละ ๐ ในอีก ๓-๖ ปีข้างหน้า สินค้าไทยจำนวน ๘๒ รายการที่มีภาษีร้อยละ ๐ ในปัจจุบันในกรอบทวิภาคีจะได้เปรียบสินค้าอาเซียนอื่นจากการเข้าสู่ตลาดอินเดียได้ก่อนประเทศอาเซียนอื่น นอกจากนี้การที่ไทยเป็นสมาชิกหนึ่งของ BIMSTEC เช่นเดียวกับพม่า ซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเทศสมาชิกอาเซียน นับเป็นอีกหนึ่งแต้มต่อสำคัญที่จะช่วยให้ไทยสามารถอาศัยสิทธิประโยชน์จากการอำนวยความสะดวกด้านภาษีศุลกากรและการพัฒนาเส้นทางคมนาคมภายใต้กรอบ BIMSTEC เพื่อลดต้นทุนและร่นระยะเวลาการขนส่งสินค้าจากไทยไปอินเดีย ซึ่งน่าจะช่วยเสริมศักยภาพให้สินค้าไทยมีโอกาสเข้าสู่ตลาดอินเดียได้สูงขึ้นเมื่อเทียบกับสมาชิกอาเซียนอื่น สินค้าไทยที่คาดว่าจะส่งออกได้มากขึ้น อาทิ น้ำผลไม้/ผลไม้แปรรูป สิ่งปรุงรสอาหาร โทรทัศน์สี อะลูมิเนียมเจือ อลูมิเนียม และผลิตภัณฑ์ เม็ดพลาสติก แชมพู อัญมณีและเครื่องประดับ ทองแดง เหล็กและผลิตภัณฑ์ สายไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องใช้ไฟฟ้า เฟอร์นิเจอร์ กระจกและผลิตภัณฑ์ ไม้อัด/ไฟเบอร์บอร์ด เป็นต้น

ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ด้านการลงทุน) ที่ลงนามเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ จะช่วยให้การลงทุนระหว่างชาติอาเซียนและจีนมีแนวโน้มขยายตัวดีขึ้น โดยความตกลงฯ ฉบับนี้ถือเป็นฉบับสุดท้ายที่ทำให้ความตกลงฯ FTA อาเซียน-จีน ครอบคลุมทั้งด้านสินค้า บริการและการลงทุน ความตกลงด้านการลงทุนฉบับนี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและอำนวยความสะดวกในการเข้ามาดำเนินธุรกิจของนักลงทุนจากประเทศสมาชิก การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของจีนอาจจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักลงทุนจีนเข้ามาลงทุนในอาเซียนและไทยได้มากขึ้น อุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพการลงทุนในจีนสูง อาทิ สินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป อิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนประกอบยานยนต์ ส่วนอุตสาหกรรมที่จีนมีศักยภาพการลงทุนในไทยคือ การผลิตสินค้าเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร ในระยะยาว การเปิดเสรีระหว่างอาเซียนและจีนที่ครอบคลุมทั้งด้านสินค้า บริการและการลงทุน จะทำให้ไทยสามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตของโลกเนื่องจากในปัจจุบันจีนกลายเป็นผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก นอกจากนี้ในปัจจุบันจีนเป็นทั้งนักลงทุนรายใหญ่ในอาเซียนและเป็นประเทศ

ผู้รองรับการลงทุนรายใหญ่ที่สุดของโลก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นกับจีนจึงช่วยดึงดูดการลงทุนจากประเทศนอกกลุ่มให้เข้ามาตั้งฐานการผลิตในประเทศไทยเพื่อกระจายสินค้าไปยังตลาดอาเซียนและจีน โดยใช้ประโยชน์จากความตกลงฯ FTA อาเซียน-จีนทั้งด้านการค้าและการลงทุน รวมถึงประโยชน์จากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่อาเซียนต้องลดภาษีเหลือร้อยละ ๐ ในปีหน้า (ยกเว้นสินค้าอ่อนไหว) ทำให้การลงทุนของจีนในอาเซียนและไทยมีโอกาสนำเข้าและส่งออกสินค้าภายในอาเซียนโดยไม่ต้องเสียภาษีซึ่งอาจจะครอบคลุมถึงสินค้าที่ยังไม่ลดภาษีเหลือร้อยละ ๐ ในกรอบ FTA อาเซียน-จีน นอกจากนี้ยังอาจทำให้นักลงทุนต่างชาติที่อยู่ในจีนกระจายฐานการผลิตมายังประเทศไทยมากขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษทางภาษีที่แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนทำไว้กับคู่เจรจาอื่น ประกอบกับการให้เงินสนับสนุนของจีนเพื่อจัดตั้งกองทุนว่าด้วยความร่วมมือด้านการลงทุนจีน-อาเซียน มูลค่า ๑๐ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และกองทุนกู้ยืมมูลค่า ๑๕ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เพื่อยกระดับเส้นทางคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ของอาเซียนที่เป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งต่อการเติบโตอย่างมีศักยภาพของอาเซียน ผลสำเร็จของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพด้านการแข่งขันและเชื่อมโยงภาคการค้าการลงทุนระหว่างอาเซียนและจีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

สำหรับประเด็นที่จะมีการหารือในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในเดือนตุลาคมที่จะถึงนี้คือ การสรุปข้อตกลงด้านการค้าบริการและการลงทุนภายใต้กรอบอาเซียน-อินเดียเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายสามารถเปิดเสรีอย่างรอบด้านเช่นเดียวกันอาเซียน-จีน ส่วนประเด็นที่อาเซียนและจีนจะนำเข้าสู่การประชุมผู้นำเดือนตุลาคมคือ การกำหนดแผนการใช้จ่ายเงินในกองทุนสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานมูลค่า ๑๐ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และกองทุนกู้ยืมสำหรับอาเซียนมูลค่า ๑๕ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ที่จีนให้เงินสนับสนุน คาดว่า การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนและผู้นำอาเซียนกับคู่เจรจาในเดือนตุลาคม ๒๕๕๒ จะได้ผลคืบหน้าความร่วมมือและการเปิดเสรีระหว่างอาเซียนกับคู่เจรจา ซึ่งน่าจะส่งผลดีต่อการสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของอาเซียนในเวทีโลกที่ควรต้องติดตามอย่างใกล้ชิดต่อไป

บทความและข่าวจากสื่อมวลชน

วิกฤติโลกกับสงครามกีดกันทางการค้า*

สถานการณ์การค้าโลกที่หดตัวรุนแรงในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้น ได้สร้างความหวาดกังวลไปทั่วว่า โลกการค้าจะกลับไปสู่ยุคของการก่อสงครามกีดกันทางการค้าอีกครั้งเหมือนในช่วง ๗๐ ปีที่ผ่านมาหรือไม่ โดยเฉพาะจีน ซึ่งเมื่อเร็ว ๆ นี้ นาย ชู เล่าหยวน รองอธิบดีสำนักงานคุ้มครองการนำเข้าและส่งออกสินค้าอย่างยุติธรรม กล่าวว่สหรัฐอเมริกากำลังใช้การกีดกันทางการค้ามาเป็นบทลงโทษประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะจีน เพื่อช่วยอุตสาหกรรมในประเทศของตัวเอง ผลที่เกิดขึ้นตามมา คือ จีนซึ่งภาคการส่งออกปีนี้อยู่ในภาวะตกต่ำสุดต้องเจอกับปัญหาหนักมากยิ่งขึ้น ทั้งการต่อสู้กับการต่อต้านการทุ่มตลาด การต่อต้านการอุดหนุน รวมไปถึงการต่อต้านรูปแบบอื่นๆ

ตัวเลขนับแต่กันยายน ๒๕๕๑ ถึงมิถุนายน ๒๕๕๒ สมาชิกองค์การการค้าโลก(ดับบลิวทีโอ) รวมทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป เปิดประเด็นฟ้องจีนรวม ๗๗ เรื่อง คิดเป็นมูลค่า ๕,๘๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบกับปีก่อนหน้าแล้วเพิ่มขึ้น ๑๑๒% นอกจากนี้การแข่งขันของสินค้าจีนที่รุนแรงขึ้นและความได้เปรียบในเรื่องต้นทุนแรงงานถูก เงินทุนที่มากเพียงพอ และเทคโนโลยีการผลิตที่สูงขึ้น เชื่อว่าจะทำให้จีนเป็นเป้าโจมตีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะมาตรการกีดกันทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแรงงาน

สำหรับประเด็นร้อนแรงที่คาดว่าสหรัฐฯจะนำมาใช้ฟ้องจีนเพิ่มขึ้นในอนาคต คือเรื่องนโยบายสีเขียว(Green)หรือสิ่งแวดล้อม เช่น มาตรการภาษีศุลกากรคาร์บอน ซึ่งสหรัฐฯอาจนำมาใช้ต่อต้านประเทศกำลังพัฒนาเพื่อปกป้องธุรกิจในประเทศ ทั้งนี้จำนวนประเทศที่ร้องขอใช้มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด (anti-dumping) ภาษีเพื่อชดเชยราคาสินค้านำเข้าที่ไม่ยุติธรรม หรือต่ำกว่าความเป็นจริง โดยแยกเป็นส่วนที่ร้องขอโดยสหรัฐฯอเมริกาตัวเลขสำหรับปีงบประมาณสิ้นสุด ๓๐ กันยายนนี้น่าจะลดลงเหลือแค่ ๑๒ หรือประมาณ ครึ่งหนึ่งของปีงบประมาณ ๒๕๕๑

กล่าวได้ว่าสหรัฐฯถือเป็นประเทศแรกๆที่ใช้มาตรการกีดกันทางการค้ากับจีน ทำให้ประเทศอื่นๆเดินตาม ที่สำคัญทั้งจีนและสหรัฐฯ ต่างก็เป็นประเทศคู่ค้ารายใหญ่ระหว่างกัน และต่อสู้เรื่องการกีดกันทางการค้ากันพอสมควร ยกตัวอย่างเดือนเมษายนที่ผ่านมา สหรัฐฯยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายผู้ผลิตยางจีนทุ่มตลาด คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๒,๒๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ถือเป็นกรณีฟ้องผู้ผลิตจีนที่มี

* ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ

มูลค่าสูงสุดเท่าที่เคยมีมา ซึ่งหากเรื่องนี้ผ่านการอนุมัติจาก ประธานาธิบดีบารัค โอบามาก่อนปลายปีนี้ ก็ถือเป็นการเปิดทางให้ประเทศอื่นๆ นำไปใช้เป็นวิธีการดำเนินการกับจีนเช่นเดียวกัน

ซึ่งนอกจากสหรัฐฯแล้วยังมีอินเดียที่ค่อนข้างรุกรหนักในเรื่องการกีดกันทางการค้า ซึ่งตอนนี้มีเรื่องฟ้องจีนค้างอยู่มากที่สุด หรือจากกันยายน ๒๕๕๑ ถึงมิถุนายน ๒๕๕๒ คิดเป็นสัดส่วน ๔๐%ของเรื่องค้างฟ้องร้องจีนทั้งหมด ครอบคลุมตั้งแต่ ประเด็นสิ่งทอ เหล็ก และเคมีภัณฑ์ ทางกระทรวงพาณิชย์จีน ซึ่งรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรงได้ให้ความสำคัญและ พุ่งเป้าไปที่การต่อสู้กับสหรัฐฯ และอินเดียเป็นหลัก เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษา เรียนรู้ และหาเหตุผลแนวคิดที่จะป้องกันและหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดปัญหาขัดแย้งขึ้นอีกในอนาคต

อย่างไรก็ตามดูจากตัวเลขและมาตรการที่ประเทศต่างๆ นำ ออกมาใช้ต่อสู้กับจีน รวมทั้ง มาตรการกีดกันทางการค้าแล้ว คนส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าส่วนหนึ่งเป็นเพียงแนวทางต่อสู้เพื่อถ่วงดุล เศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้น และยังไม่เห็นประเทศใดนำมาตราการรุนแรงมาใช้เหมือนอย่างที่เคยเกิดขึ้นช่วง ค.ศ. ๑๙๓๐ โดยเฉพาะสหรัฐฯเอง

ผลดี ผลเสีย การเปิดเสรีอาเซียนกับประเทศคู่ค้า*

ปิดฉากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (เออีเอ็ม) ครั้งที่ ๔๑ ที่ไทยเป็นเจ้าภาพจัด ขึ้นระหว่างวันที่ ๑๓-๑๖ ส.ค. ๒๕๕๒ ผลที่ได้จากการประชุมครั้งนี้ นอกเหนือจากความพยายามผลักดัน ทำให้อาเซียนก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (เออีซี) ให้ได้ตามแผนงานในปี ๒๕๕๘ แล้ว การลงนามข้อตกลงเขตการค้าเสรี (เอฟทีเอ) กับประเทศคู่เจรจาหลักใหญ่อย่างอินเดียและจีน ถือเป็นความสำเร็จในการเปิดตลาดการค้าการลงทุนให้อาเซียนเพิ่มขึ้น

รายละเอียดข้อตกลงเอฟทีเอทั้ง ๒ ฉบับ ที่อาเซียนลงนามร่วมกับอินเดียและจีนนั้น ประกอบด้วย การลงนามข้อตกลงเปิดเสรีการค้าสินค้าอาเซียน-อินเดีย ได้ตั้งเป้าลดภาษีสินค้านี้ระหว่างกัน เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ม.ค. ๒๕๕๓ โดยสินค้าปกติกว่า ๕,๐๐๐ รายการ สัดส่วน ๗๑% ของรายการสินค้าทั้งหมด จะทยอยลดภาษีเหลือ ๐% ภายในวันที่ ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๖ และสินค้าอีก ๘% ของรายการสินค้าทั้งหมด จะทยอยลดภาษีเหลือ ๐% ภายในวันที่ ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๘ ในวันที่ ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๘

* ที่มา : อรรถ จันทร์ธวัตรกุล และปริญญ์ กุลตั้งเจริญ, “ไทยได้-ไทยเสีย เปิดเสรีอาเซียน vs คู่ค้า”
หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ผลการลดภาษีดังกล่าวจะใช้กับประเทศอาเซียน ๖ ประเทศเดิม และอินเดีย ส่วนประเทศอาเซียนใหม่ (ซีแอลเอ็มวี) จะผ่อนผันให้ลดภาษีช้ากว่าอีก ๕ ปี หรือเท่ากับลดภาษีเป็น ๐% ในปี ๒๕๖๔ นี้ คาดว่าสินค้าที่ไทยจะได้ประโยชน์ เช่น เคมีภัณฑ์ผลิตภัณฑ์พลาสติก อัญมณีและเครื่องประดับชิ้นส่วนยานยนต์ ผลิตภัณฑ์อะลูมิเนียม เฟอร์นิเจอร์และส่วนประกอบ เครื่องสำอาง ผักและพืชประเภทถั่ว อาหารปรุงแต่ง ปลาซาร์ดีนแปรรูป และน้ำผลไม้ เป็นต้น

ด้านสินค้าอ่อนไหว มีสัดส่วนประมาณ ๗% ของรายการสินค้าทั้งหมด จะทยอยลดภาษีจนเหลือ ๕% ภายในวันที่ ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๕ ตัวอย่างสินค้าอ่อนไหวของไทย เช่น ยาสำเร็จรูป เครื่องนุ่งห่ม กระชก และรถจักรยานยนต์ อีกทั้งไทยได้เจรจายืนยันให้อาเซียนและอินเดียยอมให้ไทยคงอัตราภาษีสินค้าอ่อนไหวให้มีอัตราเท่าเดิมรวม ๕๑ รายการ เช่น กุ้ง แป้งข้าวสาลี หนังกุ้งแห้งแผ่นรีดร้อน เหล็กแผ่นรีดเย็น สิ่งทอ และเครื่องเขียน เป็นต้น เพื่อชดเชยผลประโยชน์จากการที่อินเดียยกเลิกภาษีให้ไทยไม่มากนัก

ขณะที่สินค้าไม่พร้อมลดภาษี มีจำนวน ๔๘๕ รายการ หรือคิดเป็นมูลค่าไม่เกิน ๗.๕% ของมูลค่านำเข้าในปี ๒๕๔๘ แต่จะเปิดโอกาสให้มีการหารือเพื่อทบทวนบัญชีรายการสินค้ากลุ่มนี้ภายในทุก ๑ ปีหลังจากความตกลงมีผลบังคับใช้ โดยสินค้าที่ไทยไม่ลดภาษี เช่น เนื้อโคกระบือแช่เย็นแช่แข็ง นมและผลิตภัณฑ์นม หอม กระเทียม ชา กาแฟ ไหมและผลิตภัณฑ์ ข้าว เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ผลจากการลงนามเอฟทีเอ อาเซียน-อินเดีย ทั้งสองฝ่ายตั้งเป้าหมายมูลค่าการค้าระหว่างกันจะเพิ่มขึ้นเป็น ๖ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐในปี ๒๕๕๕ หรืออีก ๖ ปีข้างหน้าหลังจากที่การลดภาษีสินค้าภายใต้กรอบเอฟทีเออาเซียน-อินเดีย เริ่มมีผลบังคับใช้วันที่ ๑ ม.ค. ๒๕๕๓

จากปี ๒๕๕๑ ที่มูลค่าการค้าระหว่างอาเซียนและอินเดียมีมูลค่า ๔.๗ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ส่วนของการค้าระหว่างไทย-อินเดีย คาดว่ามูลค่าการค้าจะเพิ่มขึ้นเป็น ๑ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐภายในปี ๒๕๕๕ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๑ ที่มูลค่าการค้าระหว่างไทยและอินเดียมีมูลค่า ๖,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ

ส่วนการเจรจาเอฟทีเออาเซียน-อินเดีย ด้านบริการและการลงทุนจะมีการเจรจากันต่อไป เบื้องต้นทางอินเดียมีท่าทีต้องการให้อาเซียนเปิดตลาดบริการสินค้ากลุ่มคอมพิวเตอร์และไอที ซึ่งเป็นสาขาที่อินเดียมีศักยภาพในการแข่งขัน แต่อาเซียนจำเป็นต้องหารือท่าทีภายในร่วมกันก่อน เพราะสมาชิกมีความพร้อมในแต่ละสาขาแตกต่างกัน แต่ทุกประเทศต่างก็ต้องการให้มีการเพิ่มมูลค่าเม็ดเงินลงทุนในอาเซียน

ข้อตกลงที่มีการลงนามอีกฉบับ คือ การลงนามว่าด้วยความตกลงด้านการลงทุน อาเซียน-จีน เป็นความสำเร็จหลังจากได้เริ่มเจรจาเรื่องกรอบการลงทุนมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ส่งผลให้กรอบการค้าเสรี(เอฟทีเอ) อาเซียน-จีน มีผลครอบคลุมสินค้าและการลงทุน ส่วนการเปิดเสรีด้านบริการกับจีน คาดว่าจะเจรจาให้เสร็จภายในสิ้นปีนี้ รายละเอียดของกรอบการลงทุนอาเซียน-จีน จะเป็นการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน การให้ความความคุ้มครองแก่นักลงทุนของภาคีและเงินลงทุน ครอบคลุมทั้งการลงทุนทางตรงและการลงทุนในหลักทรัพย์ การปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน การชดเชยในกรณีเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ การชดเชยในกรณีที่มีการเวนคืน การระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ เป็นต้น รวมไปถึงประเด็นที่ไทยผลักดันให้รัฐสามารถดำเนินมาตรการเพื่อปกป้องเสถียรภาพทางการเงินและอัตราแลกเปลี่ยนได้ อุตสาหกรรมที่คาดว่าไทยมีศักยภาพลงทุนในจีนเพิ่มขึ้น ได้แก่ เกษตร สินค้าเกษตรแปรรูปอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนประกอบ ยานยนต์และชิ้นส่วน ส่วนอุตสาหกรรมที่กลุ่มอาเซียนมีศักยภาพลงทุนในจีน คือ บริการเงิน ธนาคาร และธุรกิจค้าปลีก ส่วนอุตสาหกรรมที่จีนจะเพิ่มการลงทุนในอาเซียน ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตร เหล็กกล้า ทั้งนี้ อาเซียนตั้งเป้าหมายว่าภายใน ๒ ปี ข้อตกลงด้านการลงทุนฉบับนี้จะช่วยขยายมูลค่าการลงทุนอาเซียน-จีน เพิ่มอีก ๔๐-๖๐% จากปี ๒๕๕๑ ที่จีนมียอดลงทุนสะสมในอาเซียน ๖,๑๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และอาเซียนมียอดลงทุนสะสมในจีน ๕,๖๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และคาดว่าจะการลงทุนระหว่างไทยกับจีนจะเพิ่มขึ้น ๔๐-๖๐% เช่นกันจากปัจจุบันที่ไทยลงทุนในจีนปี ๒๕๔๕-๒๕๕๑ ประมาณ ๑๖๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

นายพรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุลกรรมการรองเลขาธิการสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กล่าวว่าการลงนามข้อตกลงเปิดเสรีการค้าสินค้าอาเซียนอินเดีย จะเป็นประโยชน์ต่ออาเซียนและไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากอินเดียเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ต้องการนำเข้าสินค้าจำนวนมากจากต่างประเทศ และการลดภาษีระหว่างกันจะช่วยให้เกิดการค้าขายระหว่างกันเพิ่มขึ้นกว่าเดิม หลังจากที่เริ่มมีการลดภาษีระหว่างกันแล้ว น่าจะทำให้การส่งออกของไทยไปอินเดียเพิ่มขึ้นไม่น้อยไปกว่าปีนี้ ขึ้นอยู่กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดียเองด้วย แต่การส่งออกคงจะโตได้ไม่น้อยกว่า ๑๐-๒๐% จากการส่งออกเดิม สินค้าที่อินเดียจะนำเข้าคือสินค้าอาหารและอื่นๆ แทบทุกประเภทจากไทย ส่วนสินค้าที่ไทยนำเข้าจากอินเดีย ได้แก่ สินค้าประเภทเคมี อาหารสัตว์เครื่องจักร คอมพิวเตอร์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไทยยังคงต้องระวังสินค้าจากอินเดียที่จะเข้ามาตีตลาดไทยด้วยเช่นกัน เช่น สินค้าประเภทเสื้อผ้าสำเร็จรูป คอมพิวเตอร์ อะไหล่คอมพิวเตอร์ และผ้าฝ้าย เป็นต้น เนื่องจากอินเดียมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าของไทย และมีศักยภาพในการผลิตมากกว่า ดังนั้นในระยะยาวผู้ประกอบการไทยยังจำเป็นต้องพัฒนาธุรกิจต่อไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านต้นทุนการผลิตและด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่พอใจกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในขณะนี้ อย่างเดียว นอกจากนี้ ยังมีความเป็นห่วงในเรื่องการจัดทำแหล่งกำเนิดสินค้า เพราะสินค้าในอาเซียนมาจากหลายประเทศ จึงต้องรวบรวมเป็นแหล่งกำเนิดสินค้าจากอาเซียนให้ได้ ต่างจากสินค้าของอินเดียที่มาจากแหล่งเดียว หากทำไม่ได้ก็จะทำให้เสียความสามารถในการแข่งขัน อาเซียนจึงต้องพยายามทำเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้านี้ร่วมกันที่ถูกต้องให้ได้ ขณะที่กรอบการเจรจาทำเอฟทีเอในด้านการลงทุนและบริการ

กับอินเดียคงจะต้องมีการเจรจาต่อไปอย่างต่อเนื่องคาดว่าน่าจะเกิดขึ้นได้ในไม่ช้า เพราะในปัจจุบัน อินเดียต้องการเข้ามาลงทุนในไทยในอุตสาหกรรมต่างๆมากมาย เช่น ด้านอุตสาหกรรมไอทีและ อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น หากเปิดเสรีแล้วน่าจะจะได้ประโยชน์ร่วมกันทั้ง ๒ ฝ่าย สำหรับรายละเอียดของ กรอบการลงทุนอาเซียน-จีน ขึ้นอยู่กับว่ารายละเอียดจะเปิดเสรีการลงทุนในด้านใดบ้าง เนื่องจากขณะนี้ ยังไม่มีการระบุรายละเอียดประเภทธุรกิจที่จะมีการเปิดเสรีระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม มองว่าไทยมีความ พร้อมที่จะรองรับการลงทุนจากจีนได้ เพราะขณะนี้เม็ดเงินลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุนในไทยอยู่แล้วเป็น จำนวนมากส่วนชองนักลงทุนจีนที่เข้ามาลงทุนในไทยแม้ขณะนี้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่หากมีการเปิด เสรีด้านการลงทุน และมีการอำนวยความสะดวกระหว่างกันแล้ว เชื่อว่าจีนจะมองไทยและอาเซียนเป็น เป้าหมายในการลงทุน เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลจีนได้ส่งเสริมให้นักลงทุนออกไปลงทุนยัง ต่างประเทศมากขึ้นกว่าเดิม ในส่วนชองนักลงทุนไทยจะมีโอกาสเข้าไปลงทุนในจีนมากขึ้น ซึ่งใน ปัจจุบันผู้ประกอบการรายใหญ่ก็ได้ไปเปิดตลาดและตั้งฐานการผลิตในจีนแล้วเป็นจำนวนมาก เช่น อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปน้ำคาล เป็นต้น

นายสันติ วิลาสศักดิ์คานนท์ ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) กล่าวว่า การลงนามข้อตกลงเปิดเสรีการค้าสินค้าอาเซียนอินเดีย ไทยยังมีความได้เปรียบอินเดียอยู่มาก ในด้าน คุณภาพสินค้าและอินเดียมีความต้องการสินค้าจากไทยสูง โดยสินค้าที่อินเดียนำเข้าจากไทยเป็นจำนวน มาก ได้แก่ สินค้าอาหารและสินค้าเกษตรแปรรูป เป็นต้น คาดว่าหลังจากเริ่มมีการลดอัตราภาษีระหว่าง กันมูลค่าการค้าระหว่างไทยและอินเดียจะเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ๓๐% ขณะเดียวกันการเปิดเสรีด้านการ ลงทุนระหว่างอาเซียน-จีน จะทำให้จีนเข้ามาลงทุนในไทยได้มากขึ้น ที่ผ่านมามีความสนใจที่จะเข้ามา ลงทุนในไทยหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปยางพารา อาหาร เป็นต้น เนื่องจากไทย เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของจีน การเข้ามาลงทุนจะช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้ และสามารถส่งสินค้า จากอาเซียนไปยังประเทศต่างๆ ที่เป็นประเทศคู่เจรจาของอาเซียนได้ง่ายขึ้น

นายอัคร์ พิศาลวานิชผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย หอการค้าไทยกล่าวว่า ข้อตกลงที่อาเซียนลงนาม ๒ ฉบับ คือ กรอบการค้าสินค้าอาเซียน-อินเดีย มองว่า เป็นกรอบที่ไทยจะได้ประโยชน์เกือบทุกกลุ่มสินค้าทั้งเกษตรและอุตสาหกรรม ยกเว้นสินค้าที่เกี่ยวข้อง กับเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ซอฟต์แวร์ เพราะอินเดียมีศักยภาพมาก ส่วนกรอบการลงทุนอาเซียน-จีน เป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่ายคือทั้งอาเซียนและจีน ที่จะมีการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น โดยธุรกิจที่ไทยมี ศักยภาพจะเข้าไปลงทุนในจีน เช่น กลุ่มอาหารแปรรูป สิ่งที่เป็นห่วงในความร่วมมือกับจีนคือ กรอบ การค้ามากกว่า โดยประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเองควรจะรวมตัวและทำรีจินัล ซับพลายเซน ร่วมกัน เป็นการแบ่งสายการผลิต เช่น ไทยอาจใช้วัตถุดิบจากลาว กัมพูชา ที่มีต้นทุนต่ำมาผลิตเป็นสินค้าใช้ความ ได้เปรียบจากระบบโลจิสติกส์ที่มีต้นทุนต่ำอย่างสิงคโปร์ที่มีต้นทุน โลจิสติกส์เพียง ๗% ของจีดีพี

มาเลเซียมีต้นทุนโลจิสติกส์ ๑๔% ของจีดีพี ในขณะที่ไทยมีต้นทุนโลจิสติกส์สูงมากถึง ๑๕% ของจีดีพี หากไม่รวมตัวเช่นนี้ เชื่อว่าการแข่งขันด้านการค้าจีนจะกินรวบภายในอาเซียนทั้งหมด

"ในภาพรวมถือว่ากรอบการลงทุนอาเซียน-จีนได้ประโยชน์ แต่เป็นห่วงด้านการค้าสินค้ามากกว่าที่อาเซียนแข่งกับจีนได้ยากหากไม่มีการรวมตัวระหว่างกัน ผู้ประกอบการไทยจึงต้องปรับตัว โดยใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มภายในอาเซียนเพื่อแข่งขันให้ได้" นอกจากนี้ด้านการค้าระหว่างประเทศคู่เจรจาที่ผู้ประกอบการไทยต้องปรับกระบวนการผลิตให้สอดคล้อง เพื่อลดต้นทุนในการแข่งขันแล้ว การเปิดเสรีภายในอาเซียนด้วยกันเองเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการไทยก็ต้องเตรียมพร้อม โดยเฉพาะในปี ๒๕๕๓ ที่จะมีการเปิดตลาดสินค้าภายในอาเซียนลดภาษี ๐% ทั้งหมด ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวที่แต่ละประเทศกำหนดและการเปิดเสรีภาคบริการที่ให้นักลงทุนในอาเซียนถือหุ้นได้ ๗๐% ใน ๔ สาขานำร่อง เช่น สุขภาพท่องเที่ยว ไอที โลจิสติกส์ ผู้ประกอบการไทยยังไม่มีความพร้อม ดังนั้นรัฐบาลจะต้องเร่งสื่อสารความเข้าใจให้ผู้ประกอบการไทยปรับกระบวนการผลิตภายในประเทศ ที่จะรองรับการเปิดเสรีเหล่านี้ด้วย

"ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศตั้งข้อสังเกตว่า การเปิดเสรีด้านโลจิสติกส์ ซึ่งอยู่ในบัญชี ๒ ของพ.ร.บ.การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ที่ต่างชาติจะเข้ามาลงทุนได้ต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี แต่อาเซียนจะเปิดเสรีแล้วในเร็วๆ นี้ ผู้ประกอบการไทยพร้อมแล้วหรือ เป็นเรื่องที่ภาครัฐต้องคิดให้มากกว่านี้" นายอัทธ์ กล่าว

สำนักวิชาการ ให้บริการทางวิชาการ

๑. ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประจักษ์วิถี ให้บริการในวันและเวลาราชการ

- กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ โทร. ๐ ๒๒๕๔ ๒๐๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๕๔ ๒๐๕๔-๕๗

ด้านการเมืองการปกครอง ความมั่นคงการทหาร การยุติธรรม กฎหมายระหว่างประเทศ
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อนุญาโตตุลาการ ทฤษฎีสันติภาพ

- กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒ โทร. ๐ ๒๒๕๔ ๒๐๗๑ โทรสาร ๐ ๒๒๕๔ ๒๐๕๔-๕๗

ด้านเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม การคลัง การธนาคาร การลงทุน งบประมาณ ประกันภัย
อุตสาหกรรม คมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การเกษตรและสหกรณ์

- กลุ่มงานบริการวิชาการ ๓ โทร. ๐ ๒๒๕๔ ๒๐๗๐ โทรสาร ๐ ๒๒๕๔ ๒๐๕๔-๕๗

ด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม แรงงานและสวัสดิการสังคม เด็ก สตรี
การสาธารณสุข การท่องเที่ยว การกีฬา วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การพลังงาน

๒. ณ จุดบริการสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (E-knowledge Services) อาคารรัฐสภา ๑ ชั้น ๑

ให้บริการในวันและเวลาราชการ สำหรับวันประชุมสภาผู้แทนราษฎร ให้บริการเชิงเวลา ๐๙.๓๐ น.

โทร. ๐ ๒๒๕๔ ๑๔๗๗ โทรสาร ๐ ๒๒๕๔ ๑๔๗๘

พิมพ์ที่สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ออกแบบปกโดย น.ส.วิมล ศาครณะประเวศ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand